

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen. Genom lagen genomförs rambeslutet om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden. Rambeslutet antogs i november 2009.

Rambeslutet gäller situationer där två eller flera av Europeiska unionens medlemsstater är behöriga att driva ett straffrättsligt förfarande som gäller samma sakförhållanden och samma person. Målet med rambeslutet är att förebygga och lösa tvister om utövande av jurisdiktion och på det sättet undvika att det i onödan pågår flera straffprocesser samtidigt.

Rambeslutet innehåller bestämmelser om förfaranden med informationsutbyte och om hur medlemsstaterna ska gå till väga för att komma överens om det forum som lämpar sig bäst i det aktuella fallet.

Lagen föreslås innehålla de bestämmelser om förfarandet med informationsutbyte och samråd mellan medlemsstaterna i Europeiska unionen som förutsätts i rambeslutet. I lagen föreslås dessutom bestämmelser om förutsättningarna för att överföra förundersökning eller lagföring från Finland till en annan medlemsstat eller från en annan medlemsstat till Finland. I lagen föreskrivs även om parternas rättigheter när man beslutar om överföringen.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 15 juni 2012, i enlighet med bestämmelserna i rambeslutet.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1.....	INLEDNING
.....	3
2.....	NULÄGE
.....	3
3.....	RAMBESLUTET OM FÖREBYGGANDE OCH LÖSNING AV TVISTER OM
UTÖVANDE AV JURISDIKTION I STRAFFRÄTTSLIGA FÖRFARANDEN.....	5
4.....	MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN
.....	6
5.....	PROPOSITIONENS KONSEKVENSER
.....	7
6.....	BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN
.....	8
7... ANDRA OMSTÄNDIGHETER SOM INVERKAT PÅ PROPOSITIONENS INNEHÅLL	8
DETALJMOTIVERING.....	9
1.....	LAGFÖRSLAG
.....	9
1 kap.	Allmänna bestämmelser
2 kap.	Informationsutbyte och direkt samråd.....
3 kap.	Överföring av en förundersökning eller lagföring från en annan
medlemsstat till Finland	16
4 kap.	Överföring av en förundersökning eller lagföring från Finland till en
annan medlemsstat	18
5 kap.	Särskilda bestämmelser
2....	UNDERRÄTTELSE OCH FÖRKLARINGAR PÅ GRUNDVAL AV RAMBESLUTET
.....	25
3.....	IKRAFTTRÄDANDE
.....	26
4.....	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSDRÖNING
.....	26
LAGFÖRSLAG.....	27
Lag om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga	
förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de	
övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen.....	27
BILAGA: RÅDETS RAMBESLUT 2009/948/RIF av den 30 november 2009 om förebyggan-	
de och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden	

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Denna proposition innehåller ett förslag till nationellt genomförande av rambeslutet om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden (2009/948/RIF, nedan *rambeslutet*). Rambeslutet antogs av Europeiska unionens (EU) råd den 30 november 2009. Propositionen innehåller dessutom ett förslag om överföring av förundersökning och lagföring mellan EU:s medlemsstater.

Rambeslutet utgör en del av det rättsliga samarbetet i brottmål mellan EU-medlemsstaterna. Det antogs före de genom Lissabonfördraget ändrade grundfördrag som trädde i kraft den 1 december 2009 (nedan *Lissabonfördraget*) då samarbetet fortfarande baserade sig på bestämmelserna i avdelning VI i fördraget om Europeiska unionen (nedan *unionsfördraget*). Enligt artikel 34 i unionsfördraget får rådet fatta rambeslut om tillnärmning av medlemsstaternas lagar. Rambesluten ska vara bindande för medlemsstaterna när det gäller de resultat som ska uppnås men ska överlåta åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt. Rambesluten ska inte ha direkt effekt och ska genomföras genom nationell lagstiftning.

Rambeslutet grundar sig på ett förslag som lades fram av Republikerna Tjeckien, Polen, Slovenien och Slovakien och Konungariket Sverige den 20 januari 2009. Europeiska rådet godkände vid sitt möte i november 2004 Haagprogrammet för stärkt frihet, säkerhet och rättvisa i Europeiska unionen (EUT C 53, 3.3.2005). I enlighet med programmet bör möjligheterna att koncentrera lagföringen i gränsöverskridande multilaterala mål till en medlemsstat ägnas särskilt uppmärksamhet, för att öka effektiviteten i lagföringen. I rådets och kommissionens handlingsplan för genomförande av Haagprogrammet för ett stärkt område med frihet, säkerhet och rättvisa (EUT C 198, 12.8.2005) nämns ett förslag om behörighetskonflikter och *ne bis in idem*-principen. Förslaget till rambeslut grundade sig dessutom på kommissionens grönbok om behörighetskonflikter och *ne bis in idem*-principen i straffrättsliga förfaranden (KOM(2005) 696 slutlig).

Rambeslutet gäller situationer där två eller flera av EU-medlemsstaterna är behöriga att driva ett straffrättsligt förfarande som gäller samma sakförhållanden och samma person. Rambeslutet innehåller bestämmelser om ett förfarande med informationsutbyte mellan medlemsstaterna i syfte att förebygga och upptäcka eventuella jurisdiktionstvister. I rambeslutet finns dessutom bestämmelser om hur medlemsstaterna ska gå till väga för att komma överens om det lämpligaste forumet när man blir varse en sådan tvist. Det finns inga tidigare överenskommelser mellan medlemsstaterna om det samarbete som avses i rambeslutet och inte heller några andra internationella överenskommelser om sådant samarbete.

I denna proposition föreslås det att rambeslutet ska genomföras genom att det stiftas en särskild lag om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen. Lagen föreslås innehålla bestämmelser om det förfarande med informationsutbyte och samråd som avses i rambeslutet. Trots att rambeslutet inte förpliktar medlemsstaterna att komma överens om det lämpligaste forumet, föreslås det i propositionen att lagen även ska innehålla bestämmelser om överföring av förundersökning och lagföring från en annan medlemsstat till Finland eller från Finland till en annan medlemsstat. Syftet med bestämmelserna är att genom lagstiftning klarlägga förutsättningarna för överföring samt förfarandet och parternas ställning vid en överföring. Bestämelsen om vidtagande av åtgärder för väckande av åtal på begäran av en utländsk myndighet i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994), nedan *internationella rättshjälpslagen*) ändras inte. Genom den lagen har man satt i kraft den 1959 ingångna europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål (FördrS 30/1981, nedan *1959 års rättshjälpskonvention*). Internationella rättshjälpslagen och, parallellt med den, 1959 års rättshjälpskonvention ska i framtiden till dessa delar tillämpas i förhållande till stater utanför EU.

2 Nuläge

Förfarandet enligt rambeslutet

I den nationella lagstiftningen i Finland finns det inga bestämmelser om den i rambeslutet fastställda skyldigheten att meddela en annan medlemsstat om pågående straffrättsliga förfaranden och att svara på ett meddelande från en annan medlemsstat. Den finska lagstiftningen förpliktar inte heller till att samråda för att nå samförstånd med den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat om att koncentrera behandlingen till någondera staten i de fall när det pågår straffrättsliga förfaranden som avser samma sakförhållanden i båda staterna. Som det redan konstaterades ovan finns det inga tidigare överenskommelser mellan medlemsstaterna om det samarbete som avses i rambeslutet och inte heller några andra internationella överenskommelser om sådant samarbete.

Enligt den nationella lagstiftningen i Finland finns det inte något hinder för att åtal väcks i Finland trots att det pågår ett straffrättsligt förfarande avseende samma sakförhållanden i någon annan stat. Endast en lagakraftvunnen dom i en annan medlemsstat hindrar enligt 1 kap. 13 § i strafflagen (39/1889) att målet behandlas i Finland. Bestämmelser om undantag från detta finns i samma paragrafs 2 mom. Trots att den gällande lagstiftningen således inte förpliktar till att beakta att det pågår ett straffrättsligt förfarande avseende samma sakförhållanden i en annan medlemsstat, möjliggör den dock detta. Enligt 4 § 2 mom. i den gällande förundersökningslagen (449/1987) behöver förundersökning inte göras, om en myndighet i enlighet med vad som bestäms i någon annan lag avstår från åtgärder för att ställa den skyldige under åtal för brott. En motsvarande bestämmelse finns i 3 kap. 9 § 2 mom. i den förundersökningslag som träder i kraft den 1 januari 2014 (805/2011, nedan den nya förundersökningslagen). Med hänvisningen till annan lagstiftning avses i bestämmelsen t.ex. 1 kap. 8 § 1 punkten i lagen om rättegång i brottmål (689/1997), där det föreskrivs om de situationer där åklagaren får besluta att inte väcka åtal. Enligt punkten får detta ske t.ex. i situationer där en rättegång ska anses oändamålsenlig bl.a. med hänsyn till andra omständigheter. I regeringens proposition 79/1989 rd med förslag till revision av stadgandena om eftergift av straffrättsliga åtgärder nämns som exempel på andra omständigheter målsägandens uttryckliga önskan att åtal inte ska

väckas. Som ett exempel nämns också en situation där en relativt lång preskriptionstid nästan har löpt ut när brottet av en händelse har kommit till myndigheternas kännedom. Som exempel nämns inte uttryckligen en situation där en rättegång som gäller samma sakförhållanden och samma person redan pågår i en annan medlemsstat. Det finns emellertid inte något hinder för att en rättegång ska kunna anses oändamålsenlig så som anges i 1 kap. 8 § 1 punkten i lagen om rättegång i brottmål, om en rättegång som gäller samma sakförhållanden och samma person redan pågår i en annan medlemsstat. Det kan således anses att åklagaren får besluta att inte väcka åtal i Finland på den grunden att åtal redan har väckts mot samma person för samma gärning i en annan medlemsstat.

Överföring av förundersökning och lagföring

Rambeslutet innehåller bestämmelser om hur EU-medlemsstaterna ska gå till väga för att komma överens om det lämpligaste forumet i det aktuella fallet, men rambeslutet förpliktar dock inte medlemsstaterna att komma överens om saken. Den nationella lagstiftningen i Finland innehåller inte några bestämmelser om överföring av förundersökning från en annan stat till Finland eller från Finland till en annan stat. Det har emellertid ansetts vara möjligt att överföra förundersökning i praktiken, men det finns alltså inte någon uttrycklig lagstiftning om detta. Överföring av anmälningar om brott mellan EU-medlemsstaterna har gjorts möjlig genom rådets rambeslut om brottsoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden (2001/220/RIF, nedan *rambeslutet om brottsoffer*). I 2 § i den gällande förordningen om förundersökning och tvångsmedel (575/1988) bestäms det om överföring av anmälningar. I paragrafens 2 mom. sägs det att när en målsägande till polisen eller till någon annan förundersökningsmyndighet anmäler ett brott som har begåtts inom en annan EU-medlemsstat ska målsägandens anmälan och yrkanden sändas till den behöriga myndigheten i den medlemsstat inom vars område brottet har begåtts, om det är fråga om ett allvarligt brott eller om målsäganden inte har kunnat göra anmälan i den stat där gärningen begicks. Bestämmelsen i 2 § 2 mom. i förordningen om förundersökning och tvångsmedel motsvaras av 3 kap. 8 § 2 mom. i den nya förundersökningslagen. När förundersöknings-

gen reviderades överfördes bestämmelsen i förordningen till förundersökningslagen, och samtidigt kompletterades och ändrades momentet så att det bättre överensstämmer med motsvarande punkt i rambeslutet om brotts-offer. I 3 kap. 8 § 2 mom. i den nya förundersökningslagen sägs det att när en målsägande anmäler ett brott som har begåtts i en annan medlemsstat till förundersökningsmyndigheten, ska målsägandens anmälan och yrkanden sändas till den behöriga myndigheten i den medlemsstat där brottet begicks, om inte förundersökningsmyndigheten undersöker brottet enligt 1 mom. För att målsägandens anmälan och yrkanden ska sändas förutsätts det dessutom att målsäganden inte har kunnat göra anmälan och framställa sina yrkanden i den stat där gärningen begicks eller att han eller hon i fråga om ett allvarligt brott inte har velat förfara så. Förfarandet med överföring av anmälningar om brott gäller endast fall där brottet har begåtts utomlands, och det skiljer sig således från överföringen av förundersökning.

Bestämmelser om vidtagande av åtgärder för väckande av åtal på begäran av en utländsk myndighet finns i 19 § i internationella rätts-hjälpslagen. Enligt paragrafen kan åtgärder för väckande av åtal vidtas i Finland utifrån en begäran från en utländsk myndighet. Man ska då iaktta det som i finsk lag särskilt bestäms om väckande av åtal. Artikel 21 i 1959 års rättshjälpskonvention möjliggör lagföring i Finland på framställning av en annan fördragsslutande stat samt att Finland gör en motsvarande framställning hos en annan fördragsslutande stat. Enligt artikeln ska en framställning om lagföring inför en annan fördragsslutande parts domstol översändas från justitieministeriet i den anmodande staten till justitieministeriet i den anmodade staten; dock kan annat förfarande föreskrivas i den ordning som avses i konventionen (artikel 15 stycke 6). Den anmodade parten ska underrätta den anmodande parten om de åtgärder som en sådan framställning om lagföring har föranlett och översända denna part en avskrift av domen i målet. Vidare sägs det i artikeln att bestämmelserna i artikel 16 ska tillämpas på framställningen om lagföring. Tillämpningen av internationella rätts-hjälpslagen och 1959 års rättshjälpskonvention har inte begränsats till samarbetet mellan EU-medlemsstaterna. År 1972 ingick de högsta åklagarmyndigheterna i de nordiska länderna ett samarbetsavtal om lagföring av

brott i annat nordiskt land än det där brottet förövats (nedan det *nordiska samarbetsavtalet*). Vid Europarådet slöts dessutom 1972 en konvention om överföring av lagföring i brottmål (CETS nr 073, nedan *1972 års konvention*). Finland har inte tillträtt konventionen. Dessutom lades ett förslag till rambeslut om överföring av straffrättsliga förfaranden fram i EU den 3 juli 2009, men förhandlingarna om rambeslutet avbröts när Lissabonfördraget trädde i kraft. Eftersom Finland inte har tillträtt 1972 års konvention, har samarbetet vid överföring av lagföring hittills grundat sig enbart på de tidigare nämnda bestämmelserna i 19 § i internationella rätts-hjälpslagen och i 1959 års rättshjälpskonvention.

Bestämmelser om tillämpningsområdet för finsk straffrätt finns i strafflagens 1 kap. Utgångspunkten är att finsk lag tillämpas på brott som har begåtts i Finland (1 §). Bestämmelserna i kapitlet gör det dock möjligt att tillämpa finsk lag i många fall när det misstänkta brottet har begåtts utomlands. I kapitlets 12 § finns en bestämmelse om riksåklagarens åtalsförordnande. I paragrafens 1 mom. bestäms om de situationer när det behövs ett åtalsförordnande av riksåklagaren och i dess 2 mom. om de situationer när ett åtalsförordnande inte behövs. Så som konstateras i regeringens proposition med förslag till översyn av tvångsmedels- och förundersökningslagstiftningen (RP 222/2010 rd, s. 192) har allmänna åklagaren en viktig ställning när det gäller att bedöma om man i Finland ska inleda förundersökning av ett brott som misstänks ha begåtts utomlands. Det kan anses att inledandet av undersökning av brott av detta slag omfattas av samarbetsskyldigheten enligt 5 kap. 3 § 1 mom. i den nya förundersökningslagen. Synpunkten accentueras i de fall där det behövs ett åtalsförordnande av riksåklagaren. Trots att 1 kap. 12 § i strafflagen gäller väckande av åtal har den betydelse också för när förundersökning ska inledas. Det är inte ändamålsenligt att undersöka ett fall där det trots allt inte kommer att utfärdas något åtalsförordnande.

3 Rambeslutet om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden

Rambeslutets 1 kap. (artiklarna 1–4) innehåller bestämmelser om allmänna principer,

såsom rambeslutets mål, syfte och tillämpningsområde och de definitioner som används i rambeslutet samt definitionen av behörig myndighet. I 2 kap. (artiklarna 5–9) finns bestämmelser om informationsutbyte. I kapitlet bestäms om skyldighet att kontakta, skyldighet att svara och kommunikationssätten vid kontakterna. I kapitlet bestäms dessutom om den minimiinformation som ska tillhandahållas i begäran om kontakt och i svaret på en begäran. I rambeslutets 3 kap. (artiklarna 10–13) finns bestämmelser om direkt samråd. I kapitlet bestäms om skyldighet att inleda direkt samråd och om ett förfarande för att nå samförstånd. I kapitlet bestäms dessutom om samarbete med Eurojust och om skyldighet att ge medlemsstater information om resultatet av förfarandena. I 4 kap. (artiklarna 14–18) finns slutbestämmelser, bl.a. bestämmelser om språk och om rambeslutets förhållande till andra rättsliga överenskommelser. Kapitlet innehåller dessutom standardbestämmelser om genomförande, rapport och ikraftträdande. I detaljmotiveringen redogörs det närmare för rambeslutets innehåll.

4 Målsättning och de viktigaste förslagen

Syftet med denna proposition är att genomföra rambeslutet nationellt i Finland. Det föreslås att rambeslutet ska genomföras genom att det stiftas en särskild lag om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen. Trots att rambeslutet inte förpliktar medlemsstaterna att komma överens om att koncentrera ett brottmål till en medlemsstat, föreslås det i propositionen att lagen även ska innehålla bestämmelser om överföring av förundersökning och lagföring mellan EU-medlemsstaterna. Med tanke på den samrådsskyldighet som förutsätts i rambeslutet och syftet med den är det viktigt att villkoren för när de finska myndigheterna kan samtycka till att undersökningen eller lagföringen av ett brottmål som har väckts i Finland överförs till en annan medlemsstat och vice versa fastställs i lagstiftningen. Parternas rättsskydd kan anses förutsätta att det bestäms i lag om en parts rätt att bli hörd och att överklaga ett avgörande i ett ärende som gäller överföring och om rätten för den som

är misstänkt eller åtalad för brott att få en försvarare när ett överföringsärende behandlas.

Under de senaste åren har den s.k. blandade genomförandemetoden använts vid genomförandet av rambeslut som gäller straffrättsligt samarbete. Grundlagsutskottet har i sina uttåtanden GrUU 50/2006 rd och GrUU 23/2007 rd på vissa specialvillkor godkänt denna genomförandeteknik. Bestämmelserna i detta rambeslut kan anses tillräckligt detaljerade och exakta för att tillämpas som sådana, och rambeslutet kan även i övrigt anses uppfylla de villkor som grundlagsutskottet uppställt för att rambeslut ska kunna genomföras genom blandade genomförandelagar. Eftersom det i propositionen föreslås bestämmelser om överföring av förundersökning och lagföring som är mer omfattande än förpliktelserna i rambeslutet, är det dock ändamålsenligt att rambeslutet genomförs genom att det stiftas en särskild lag med materiella bestämmelser.

Syftet med propositionen är att förebygga tvister om utövande av jurisdiktion, dvs. situationer där två eller flera medlemsstater är behöriga att driva ett straffrättsligt förfarande som gäller samma sakförhållanden och samma person. Enligt grundprincipen inom den internationella straffrätten och internationell straffrättslig jurisdiktion får den som är misstänkt för brott inte åtalas mer än en gång för samma brott (ne bis in idem-principen). Detta betyder att om ett slutligt beslut redan har meddelats för en gärning i en medlemsstat, får åtal inte mera väckas för gärningen i en annan medlemsstat. Genom denna proposition försöker man också främja ne bis in idem-principen, så att det i ett sådant fall när det pågår ett förfarande som gäller samma sak i flera medlemsstater samtidigt, ska vara möjligt att välja en medlemsstat där målet handläggs. I praktiken betyder detta också att förfarandena i de övriga medlemsstaterna åtminstone avbryts.

I Finlands nationella lagstiftning finns det inte några bestämmelser om den i rambeslutet avsedda skyldigheten att kontakta och att svara vid jurisdiktionstvister och inte heller om samrådsskyldigheten. I propositionen föreslås således nya procedurbestämmelser om skyldigheterna enligt rambeslutet. Det kontaktförfarande som regleras i rambeslutet gäller situationer där en medlemsstat har grundad anledning att anta att det i en annan medlemsstat pågår en straffprocess som gäll-

er samma personer och sakförhållanden. I det fallet ska den förstnämnda medlemsstaten kontakta den andra medlemsstaten, som ska svara på den kontaktande medlemsstatens begäran för att klarlägga huruvida det pågår ett parallellt straffrättsligt förfarande. Om det fastställs att parallella straffrättsliga förfaranden pågår i medlemsstaterna, ska ett samrådsförfarande inledas. I rambeslutet bestäms det om hur medlemsstaterna ska gå till väga för att komma överens om det forum som är lämpligast, men beslutet förpliktar dock inte till detta.

Enligt det som sägs ovan innehåller den nationella lagstiftningen i Finland inte några bestämmelser om överföring av förundersökning. Dessutom kan regleringen av överföring av lagföring anses vara rätt allmän och knapp. Som det konstaterades ovan innehåller rambeslutet procedurbestämmelser om hur medlemsstaterna ska gå till väga för att komma överens om det lämpligaste forumet, men beslutet förpliktar således inte medlemsstaterna att komma överens om saken. För att de behöriga myndigheterna också ska kunna komma överens om det lämpligaste forumet vid det samråd som förutsätts i rambeslutet, och den skyldighet att samråda som avses i rambeslutet således över huvud taget ska kunna fullgöras på ett rimligt sätt i praktiken, är det ändamålsenligt att till den nationella lagen även foga närmare bestämmelser om överföring av förundersökning och lagföring från en annan medlemsstat till Finland och från Finland till en annan medlemsstat. Den behöriga myndigheten kan då komma överens om att överföra ett förfarande vid ett sådant samråd som avses i rambeslutet. Med tanke på rättsskyddet för parterna i ett brottmål kan det dessutom anses bra att handläggningen av målet inte fördröjs oskäligt utan att målet överförs, om det finns förutsättningar för det. På basis av det som sägs ovan har det i denna proposition ansetts ändamålsenligt att till den föreslagna lagen också foga detaljerade procedurbestämmelser om överföring av förundersökning och lagföring. En förutsättning för att överföra förundersökning och lagföring är i praktiken att den berörda andra medlemsstaten samtycker till att ta brottmålet till behandling. Medlemsstaterna är inte skyldiga att begära överföring av förundersökning eller lagföring till en annan medlemsstat eller att ta emot ett straffrättsligt förfarande. Enligt förslaget ska den som är misstänkt eller åtalad för brott

och en eventuell målsägande i ett brottmål ges tillfälle att bli hörda, men deras samtycke behövs inte för att överföra förundersökningen eller lagföringen. Till den del det gäller överföring av förundersökning eller lagföring föreslås i propositionen dessutom också bestämmelser om rätten för en misstänkt eller åtalad att få ett biträde och en försvarare samt att överklaga beslutet om att överföra förundersökningen eller lagföringen från Finland till en annan medlemsstat eller från en annan medlemsstat till Finland. Bestämmelserna om vidtagande av åtgärder för väckande av åtal på begäran av en utländsk myndighet i internationella rättshjälpslagen ändras inte. Det är meningen att den föreslagna lagen ska träda i kraft när tiden för det nationella genomförandet av rambeslutet löper ut i juni 2012. De finska myndigheterna ska börja tillämpa bestämmelserna i rambeslutet först när den lag som avses i propositionen träder i kraft. Trots att det inte sägs uttryckligen i rambeslutet, förutsätter tillämpningen av rambeslutet i praktiken att också en eller flera andra berörda medlemsstater har genomfört rambeslutet.

5 Propositionens konsekvenser

Målet med rambeslutet är att förebygga och lösa tvister om utövande av jurisdiktion och på det sättet undvika att det i onödan pågår flera straffprocesser samtidigt. Lagstiftningen syftar till att lättare uppnå detta mål. Samtidigt främjas en snabb och effektiv behandling av brottmål, vilket sparar på myndigheternas resurser och förbättrar den enskilda individens rättsskydd. Också bestämmelserna om överföring av förundersökning och lagföring främjar en snabb och effektiv behandling av brottmål. Om en överföring allmänt blir möjlig redan i förundersökningsfasen ökar kostnadseffektiviteten både inom förundersökningsväsendet och inom hela justitieförvaltningen. Genom bestämmelserna om överföring av förundersökning och lagföring främjas dessutom förverkligandet av straffansvar i den misstänktes eller åtalades hemstat eller den stat inom vars område brottet huvudsakligen begicks.

I förslaget till rambeslut regleras inte närmare det praktiska förloppet av det samrådsförfarande som avses i rambeslutet, vilket innebär att det kan genomföras under fria former och med hjälp av tekniska förbindelser så att de finska myndigheterna t.ex. inte behöver

resa till en annan medlemsstat. Förfarandet i sig kräver alltså inte några betydande ekonomiska tilläggsresurser. Det kan emellertid antas att förfarandet kommer att öka antalet fall där handläggningen av ett brottmål överförs till och avslutas i Finland. Detta kommer att medföra handläggningskostnader för Finland. Å andra sidan kan det antas att förfarandet också kommer att öka antalet fall där ett brottmål helt och hållet överförs till en annan medlemsstat för att slutföras där. Detta kommer för sin del att minska handläggningskostnaderna för Finland.

När det gäller överföring av förundersökning överfördes sammanlagt 13 undersökningar från Finland till utlandet under åren 2008—2011. För lagföringens del överfördes sammanlagt fyra mål från Finland till utlandet under åren 2009—2011. Den senare siffran grundar sig på justitieministeriets statistik, som delvis överlappar den statistik som förs av riksåklagarämbetet. På motsvarande sätt överfördes sammanlagt sex förundersökningar från utlandet till Finland under åren 2008—2011. För lagföringens del överfördes sammanlagt 21 mål från utlandet till Finland under åren 2009—2011. Även den siffran grundar sig på justitieministeriets statistik, och som det konstateras ovan kan olika myndigheters statistik vara överlappande. Både antalet mål som överförs från Finland till utlandet och antalet mål som överförs från utlandet till Finland kan uppskattas till något tiotal per år.

Med beaktande av det som sägs ovan kan man konstatera att propositionen inte har några nämnvärda ekonomiska konsekvenser. Antalet tillämpliga fall är litet redan i dag och väntas inte öka i någon betydande utsträckning när den föreslagna lagstiftningen träder i kraft. Man bör dessutom notera att Finland inte enbart tar emot förundersökningar och lagföring utan också kan begära att ett förfarande överförs från Finland till en annan stat. Samarbetet vid överföring av förundersökning och lagföring är dessutom beroende av prövning.

6 Beredningen av propositionen

Under beredningen av rambeslutet lämnade statsrådet riksdagen en skrivelse (U 6/2009 rd) samt kompletterande uppgifter om behandlingen av ärendet i EU. Lagutskottet gav ett utlåtande om ärendet (3/2009 rd). Som det konstaterades ovan, grundar sig förslaget till rambeslut på kommissionens grönbok om behörighetskonflikter och ne bis in idem-principen i straffrättsliga förfaranden. Statsrådet har lämnat riksdagen en skrivelse om grönboken (E 134/2005 rd).

Propositionen har beretts vid justitieministeriet. Innan beredningen av propositionen inleddes begärde man ett yttrande av inrikesministeriet och riksåklagarämbetet. Båda remissinstanserna förhöll sig positivt till att det införs mer detaljerad reglering av överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna.

Propositionsutkastet sändes på remiss till sammanlagt 17 olika myndigheter, sammanslutningar och sakkunniga. Dessutom fick högsta domstolen tillfälle att ge ett yttrande om utkastet. Sammanlagt tolv yttranden kom in. I yttrandena understödde remissinstanserna att rambeslutet genomförs och att det införs mer detaljerad reglering av överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och EU-medlemsstaterna. Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet utifrån propositionsutkastet och yttrandena, och den har granskats vid justitieministeriets laggranskningsenhet.

7 Andra omständigheter som inverkar på propositionens innehåll

Den nya förundersökningslagen träder i kraft den 1 januari 2014. Denna proposition har utformats så att den lag som nu föreslås innehållsmässigt ligger i linje med de nya bestämmelserna i förundersökningslagen. Lagen kan träda i kraft före den nya förundersökningslagen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde och förhållandet till annan lagstiftning. Paragrafen innehåller en bestämmelse om lagens tillämpningsområde. Enligt 1 mom. föreskrivs i lagen om samarbete mellan Finland och de övriga EU-medlemsstaterna för att förebygga och lösa tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden. Bestämmelsen om tillämpningsområdet i momentet grundar sig på artikel 2 i rambeslutet. Artikel 2.2 innehåller ett undantag som gäller rambeslutets tillämpningsområde. Enligt det ska rambeslutet inte tillämpas på förfaranden som omfattas av bestämmelserna i artiklarna 5 och 13 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (nedan *tillämpningsförordningen*). De nämnda konkurrensrättsliga förfarandena inom EU har således uteslutits från rambeslutets tillämpningsområde. Artikel 81 i fördraget innehåller en bestämmelse om sådant samarbete mellan företag som snedvrider konkurrensen och artikel 82 en bestämmelse om företags missbruk av en dominerande ställning på marknaden. Bestämmelser om dessa frågekomplex finns i artiklarna 101 och 102 i Lissabonfördraget. Tillämpningsförordningen innehåller bestämmelser om de förfaranderegler som gäller tillämpningen av de artiklarna. I artikel 5 i tillämpningsförordningen finns en bestämmelse om medlemsstaternas konkurrensmyndigheters behörighet vid tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i fördraget. Enligt bestämmelsen får konkurrensmyndigheterna bl.a. fatta beslut om att ålägga böter, förelägga viten eller ålägga andra påföljder. Artikel 13 i förordningen innehåller en bestämmelse om avbrytande eller avslutande av förfaranden enligt artiklarna 81 och 82 i fördraget. Förfarandet enligt rambeslutet ska således inte tillämpas i dessa situationer. EU:s konkurrensrättsliga förfaranden lämnades utanför rambeslutets tillämpningsområde för att bestämmelserna i rambeslutet och tillämpningsförordningen inte skulle överlappa varandra. I Finland har lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992), som trädde i kraft samtidigt som tillämpningsförordningen

en, ersatts med konkurrenslagen (948/2011), som trädde i kraft den 1 november 2011. Marknadsdomstolen kan bl.a. bestämma en påföljdsavgift enligt konkurrenslagen på framställning av Konkurrensverket (12 §). Konkurrensverket kan också enligt konkurrenslagen förelägga vite, som döms ut av marknadsdomstolen (46 §). I Finland har konkurrensbegränsningar inte sanktionerats i strafflagen. De förfaranden som avses i bestämmelserna i tillämpningsförordningen är således inte straffrättsliga enligt systemet i Finland. Av konkurrensbegränsningar kan närmast anbudskartellerna dock bli föremål för en bedömning också med stöd av bedrägeribestämmelserna i 36 kap. i strafflagen. I rättspraxis finns det dock inte exempel på fall med konkurrensbegränsningar där en talan skulle ha väckts eller ett straff skulle ha dömts ut (RP 88/2010 rd, s. 8). Förfarandet enligt rambeslutet kan dock tillämpas, om det handlar om något annat förfarande än de som avses i tillämpningsförordningen, dvs. om det handlar om ett straffrättsligt förfarande på någon annan grund. De förfaranden enligt tillämpningsförordningen som nämns ovan omfattas således inte av rambeslutets tillämpningsområde, och det är inte nödvändigt att föreskriva i lagen om den begränsning av tillämpningsområdet som avses i artikel 2.2. Den föreslagna lagen ska också annars endast gälla förfaranden som är straffrättsliga i Finland.

Enligt 2 mom. föreskrivs i lagen dessutom om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och EU-medlemsstaterna. Som det sägs i allmänna motiveringen har det i denna proposition ansetts ändamålsenligt att införa mer detaljerade procedurbestämmelser om överföring av förundersökning och lagföring från en annan medlemsstat till Finland eller från Finland till en annan medlemsstat. Detta är nödvändigt särskilt för att den samrådsskyldighet för de behöriga myndigheterna som ingår i rambeslutet ska kunna fullgöras på ett ändamålsenligt sätt och man således eventuellt också ska kunna nå samförstånd om lämpligt forum vid detta samråd.

Den föreslagna lagens tillämpningsområde har begränsats till samarbetet mellan Finland och de övriga EU-medlemsstaterna för att förebygga och lösa tvister om utövande av ju-

jurisdiktion och ett förfarande för att överföra förundersökning och lagföring mellan dessa stater. Lagen ska således tillämpas mellan EU:s medlemsstater. Bestämmelsen om vidtagande av åtgärder för väckande av åtal på begäran av en främmande stat i internationella rättshjälpslagen ändras inte. Varken i internationella rättshjälpslagen eller i 1959 års rättshjälpskonvention har tillämpningsområdet begränsats till samarbetet mellan EU-medlemsstaterna. Internationella rättshjälpslagen och, parallellt med den, 1959 års rättshjälpskonvention, ska i framtiden tillämpas i förhållande till stater utanför EU.

I 3 mom. ingår en bestämmelse om lagens förhållande till annan lagstiftning. Enligt den gäller utöver bestämmelserna i lagen det som föreskrivs särskilt eller det som anges i internationella förpliktelser som är bindande för Finland. Här avses t.ex. lagstiftningen om förundersökning och rättegång i brottmål. Även bestämmelsen om samarbetsskyldighet mellan förundersökningsmyndigheten och åklagaren i 5 kap. 3 § i den nya förundersökningslagen ska beaktas till dessa delar. I enlighet med det som sägs i motiveringen till lagens 2 kap. ska på utbyte av personuppgifter dessutom tillämpas rådets rambeslut 2008/977/RIF om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

2 §. Parallella förfaranden. Paragrafen innehåller en definition av parallella förfaranden som motsvarar definitionen i rambeslutet. Enligt paragrafen avses med parallella förfaranden straffrättsliga förfaranden, inbegripet både fasen före rättegången och själva rättegången, som pågår i två eller flera medlemsstater. Förfarandet ska avse samma misstänkta eller åtalade person och åtminstone delvis samma sakförhållanden. I praktiken kunde det uppstå tvister om utövande av jurisdiktion t.ex. i gränsöverskridande och omfattande ekonomiska brottmål eller i samband med narkotikabrott.

2 kap. Informationsutbyte och direkt samråd

3 §. Behöriga myndigheter. Lagens 2 kap. gäller de situationer som regleras i rambeslutet, dvs. förfarandet för informationsutbyte och samråd mellan medlemsstaterna i tvister om utövande av jurisdiktion. I paragrafen föreskrivs det om de myndigheter som är behöriga i Finland i de situationer som avses i

rambeslutet. I Finland är enligt 1 mom. den åklagare som har förordnats i brottmålet i fråga eller undersökningsledaren i målet behörig att fullgöra de uppgifter som avses i 2 kap. Med undersökningsledare avses en tjänsteman vid polisen, tullen eller gränsbevakningsväsendet som sköter målet och som har sådana befogenheter som en undersökningsledare har. Undersökningsledare enligt momentet kan också vara en tjänsteman som sköter brottmålet och som har sådana befogenheter som en undersökningsledare har enligt lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (1251/1995). Paragrafens 1 mom. grundar sig på artikel 3 b och artikel 4 i rambeslutet. Artikel 4.1 i rambeslutet ålägger medlemsstaterna att utse de behöriga myndigheterna på ett sätt som främjar direkta kontakter mellan myndigheterna. Artikel 3 b innehåller en definition av behörig myndighet. Enligt den avses med behörig myndighet en rättslig myndighet eller annan myndighet som enligt lagen i dess medlemsstat är behörig att vidta åtgärder när det gäller de förfaranden som avses i rambeslutet. Enligt rambeslutet får således också någon annan än en rättslig myndighet utses till behörig myndighet, om myndigheten har motsvarande behörighet enligt den nationella lagstiftningen. Att en rättslig myndighet utses till behörig myndighet skulle motsvara de lösningar som allmänt tillämpats i rambeslutet om straffrättsligt samarbete och de lagar genom vilka dessa rambeslut har genomförts. I rambeslutet bestäms dock enbart om skyldighet för medlemsstaternas behöriga myndigheter att kontakta den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat i eventuella tvister om utövande av jurisdiktion och om skyldighet för denna myndighet att svara på en begäran om kontakt. Dessutom innehåller rambeslutet en skyldighet att inleda samråd för att komma överens om lämpligt forum. Rambeslutet innehåller dock inte någon skyldighet att komma överens om ett forum. I praktiken handlar det i de situationer som avses i rambeslutet om brottmål där det pågår antingen förundersökning eller åtalsprövning. I denna proposition har det således ansetts ändamålsenligt att åklagaren eller undersökningsledaren i Finland ska sköta de kontakter som avses i rambeslutet. Enligt huvudregeln är undersökningsledaren enligt 14 § i den gällande förundersökningslagen en i 1 kap. 6 § i tvångsmedelslagen (450/87) nämnd anställningsberättigad tjänsteman. En motsva-

rande bestämmelse ingår i 2 kap. 2 § i den nya förundersökningslagen, där det hänvisas till 2 kap. 9 § i den nya tvångsmedelslagen (806/2011), som i huvudsak motsvarar den gällande regleringen. I praktiken kommer kontakterna till en annan medlemsstat att skötas av åklagaren när det handlar om brottmål som är föremål för åtalsprövning och av undersökningsledaren när ärendet ännu inte har kommit till åtalsprövning. Det finns inte heller något hinder för att den åklagare som utsågs redan i förundersökningens början är kontaktmyndighet. Samarbetsskyldigheten mellan förundersökningsmyndigheten och åklagaren accentueras vid handläggningen av brottmål med internationell anknytning. Det är således motiverat att regleringen är tillräckligt smidig för att antingen åklagaren eller undersökningsledaren eller, om det är ändamålsenligt t.ex. för att det gäller ett omfattande fall, båda två ska kunna utses till kontaktmyndighet. Denna lösning har ansetts bäst ligga i linje med den skyldighet att hålla direkt kontakt som anges i artikel 4.1 i rambeslutet. I lagens 11 § finns bestämmelser om behörig myndighet vid överföring av förundersökning eller lagföring från en annan medlemsstat till Finland och i lagens 14 § motsvarande bestämmelser om överföring från Finland till en annan medlemsstat.

För att de kontakter och det samråd som regleras i lagens 2 kap. ska fungera i praktiken krävs det täta kontakter mellan de nationella behöriga myndigheterna. I 1 mom. föreskrivs därför om en informationsskyldighet mellan de behöriga myndigheterna. Enligt den ska åklagaren underrätta den behöriga undersökningsledaren när åklagaren har tagit emot eller framställt en begäran om kontakt. Undersökningsledaren ska lämna den behöriga åklagaren en motsvarande underrättelse. Den information som åklagaren ger förundersökningsmyndigheten kan vara av betydelse vid utredningen av ett brottmål i Finland. I en situation där den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat kontakter åklagaren för att få reda på om ett parallellt förfarande pågår, kan denna begäran om kontakt från den andra medlemsstaten och informationen i den vara av betydelse med tanke på förundersökningsmyndighetens verksamhet och en eventuell pågående förundersökning i Finland. Informationen kan även vara av betydelse när man bedömer om en förundersökning ska överföras från Finland till en annan med-

lemsstat, då undersökningsledaren gör en framställning hos åklagaren. Dessutom kan informationen vara av betydelse vid överföringen av en förundersökning från en annan medlemsstat till Finland, då undersökningsledaren fattar det slutliga beslutet. Den information som förundersökningsmyndigheten ger åklagaren kan vara till nytta när man bedömer om lagföring som eventuellt konkretiseras senare kan överföras från Finland till en annan medlemsstat eller från en annan medlemsstat till Finland. Åklagaren kan således utifrån den information som han eller hon har fått bedöma om det finns orsak att kontakta medlemsstaten i fråga för att klargöra om det finns förutsättningar för att överföra det straffrättsliga förfarandet. Så som konstateras i allmänna motiveringen har åklagaren dessutom en central ställning när det gäller att bedöma om man i Finland ska inleda förundersökning av ett brott som misstänks ha begåtts utomlands. Det anses att inledandet av undersökning av brott av detta slag omfattas av samarbetsskyldigheten enligt 5 kap. 3 § 1 mom. i den nya förundersökningslagen. Samarbetsskyldigheten mellan myndigheterna är också av betydelse i en situation där ett straffrättsligt förfarande ska överföras från Finland till en annan medlemsstat. Av dessa orsaker har den föreslagna informationsskyldigheten mellan myndigheterna ansetts vara nödvändig. En motsvarande skyldighet finns i 6 § i den genomförandelag som gäller den europeiska bevisinhämtningsordern (729/2010).

Det föreslagna 2 mom. gäller situationer där det i Finland inte har förordnats någon åklagare i brottmålet och det inte finns någon undersökningsledare i målet. Det kan t.ex. vara fråga om situationer där ett brottmål inte är anhängigt i Finland. Det är möjligt att begäran om kontakt från en annan medlemsstat endast grundar sig på ett antagande om att ett parallellt förfarande pågår i Finland, men det över huvud taget inte pågår någon förundersökning i Finland eller någon förundersökning ännu inte har inletts här. Enligt förslaget ska riksåklagarämbetet och centralkriminalpolisen vara behöriga att fullgöra de uppgifter som avses i kapitlet i dessa fall. I förslaget har man velat minimera antalet behöriga myndigheter för att systemet ska vara så enkelt som möjligt för myndigheterna i de övriga medlemsstaterna. Om en begäran om kontakt t.ex. gäller ett brott där tullen eller gränsbevakningsväsendet är behörigt, ska

den myndighet som tagit emot begäran säkerställa att dessa förundersökningsmyndigheter informeras om begäran. I en sådan situation kan riksåklagarämbetet och centralkriminalpolisen också överföra ärendet till tullens brottsbekämpning eller till gränsbevakningsväsendet, och dessa myndigheter kan då svara på begäran och inleda samråd enligt lagens 8 § i de fall när de är behöriga.

På motsvarande sätt som när det gäller informationsskyldigheten enligt 1 mom. ska riksåklagarämbetet enligt 2 mom. underrätta centralkriminalpolisen när ämbetet har tagit emot en begäran om kontakt. Centralkriminalpolisen ska likaså lämna riksåklagarämbetet en motsvarande underrättelse. Som det konstateras i motiveringen till 1 mom., krävs det täta kontakter mellan de nationella behöriga myndigheterna för att kontakterna och samrådet ska fungera i praktiken. Även den skyldighet att lämna information som föreslås i detta moment syftar till att främja att förfarandet enligt rambeslutet fungerar i praktiken och att informationen löper mellan de behöriga myndigheterna.

I enlighet med artikel 4.2 i rambeslutet kommer Finland att lämna en underrättelse om de behöriga myndigheterna enligt paragrafens 1 och 2 mom.

Enligt artikel 4.3 i rambeslutet får varje medlemsstat utse en central myndighet, om det är nödvändigt som en följd av dess interna system. Systemet i Finland kan inte anses förutsätta att man utser en central myndighet för att skicka eller ta emot de begäranden om kontakt som avses i rambeslutet. Systemet kan inte heller i egentlig mening anses förutsätta att man utser en central myndighet för att biträda vid det samråd som avses i rambeslutet. I 3 mom. föreskrivs det dock att riksåklagarämbetet och centralkriminalpolisen har en bistående roll. Enligt momentet ska riksåklagarämbetet och centralkriminalpolisen bistå den behöriga myndigheten vid de kontakter som avses i kapitlet. Riksåklagarämbetet och centralkriminalpolisen ska dessutom bistå de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat för att få närmare besked om den myndighet som avses i 1 mom. Det hör således till riksåklagarämbetets och centralkriminalpolisens uppgifter att bistå de nationella behöriga myndigheterna. De kan t.ex. bistå de behöriga myndigheterna för att få närmare besked om den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat. Till deras uppgifter hör dessutom också att bistå de be-

höriga myndigheterna i de övriga medlemsstaterna. Detta har ansetts ändamålsenligt, eftersom den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat inte nödvändigtvis vet vilken åklagare som i Finland har förordnats i ett brottmål eller vem som är undersökningsledare i målet i Finland. I en sådan situation kan den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten således kontakta riksåklagarämbetet eller centralkriminalpolisen för att få närmare besked om den behöriga myndigheten. På motsvarande sätt som när det gäller 2 mom. är det också ändamålsenligt att minimera de myndigheter som avses i 3 mom. för att systemet ska vara så enkelt som möjligt. De behöriga myndigheterna ska dock koordinera verksamheten på lämpligt sätt, t.ex. med tullens brottsbekämpning och med gränsbevakningsväsendet, i de fall där dessa myndigheter är behöriga. Finland kommer att lämna en underrättelse enligt momentet, i enlighet med artikel 4.3 i rambeslutet.

Artikel 5.2 i rambeslutet innehåller en bestämmelse om de fall när den behöriga myndigheten inte känner till vilken myndighet som ska kontaktas. Den behöriga myndigheten ska då göra alla efterforskningar som krävs för att få närmare besked om denna behöriga myndighet, inklusive via det europeiska rättsliga nätverkets kontaktpunkter. Som det konstaterades ovan hör det enligt förslaget till riksåklagarämbetets och centralkriminalpolisens uppgifter att bistå de behöriga myndigheterna både i Finland och i de övriga medlemsstaterna, bl.a. för att få närmare besked om den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat. Det är inte nödvändigt att föreskriva i lagen om artikel 5.2 i rambeslutet.

4 §. Skyldighet att kontakta och innehållet i en begäran om kontakt. I paragrafen föreskrivs om en skyldighet att kontakta vid eventuella tvister om utövande av jurisdiktion och om den information som ska tillhandahållas i en begäran om kontakt. Paragrafen grundar sig på artiklarna 5 och 8 i rambeslutet. I artikel 5 bestäms det om en skyldighet att kontakta och i artikel 8 om den minimiinformation som ska tillhandahållas i en begäran om kontakt. I det föreslagna 1 mom. sägs det att om den behöriga myndigheten har grundad anledning att anta att ett parallellt förfarande pågår i någon annan medlemsstat, ska den kontakta den behöriga myndigheten i den medlemsstaten. Rambeslutet innehåller inte någon närmare bestämmelse om hur

långt det nationella straffrättsliga förfarandet ska ha framskridit för att skyldigheten att kontakta ska uppstå. Enligt artikel 5 i rambeslutet uppstår skyldigheten när den behöriga myndigheten har rimliga skäl att anta att ett parallellt förfarande pågår i en annan medlemsstat. Den skyldighet att kontakta som avses i paragrafen kan således konkretiseras redan på ett tidigt stadium av processen. Syftet med begäran om kontakt är att klarlägga om det pågår ett parallellt förfarande i en annan medlemsstat och om samråd enligt ågens 8 § ska inledas. Enligt 1 mom. kan samrådet inledas utan något kontaktförfarande, om den behöriga myndigheten redan på något annat sätt har blivit informerad om att det pågår ett parallellt förfarande. I praktiken kan den åklagare som har förordnats i brottmålet i fråga eller undersökningsledaren i målet ha grundad anledning att anta att det pågår ett parallellt förfarande i en annan medlemsstat t.ex. när en person som är misstänkt eller åtalad för brott själv gör en anmälan.

I 2 mom. finns en förteckning över de uppgifter som ska ingå i en begäran om kontakt. Enligt den ska begäran innehålla den behöriga myndighetens kontaktuppgifter, en beskrivning av sakförhållandena och omständigheterna i fråga om det straffrättsliga förfarande som begäran gäller, namnet på den som är misstänkt eller åtalad för brott och på eventuella målsägande samt övriga identifieringsuppgifter för dessa personer och uppgift om i vilken fas det straffrättsliga förfarandet befinner sig samt uppgift om den misstänkte eller åtalade är anhöllen eller häktad. Denna information ska alltid tas med i en begäran om kontakt. Förteckningen motsvarar förteckningen i artikel 8.1 i rambeslutet. Enligt artikel 8.2 i rambeslutet kan den behöriga myndigheten också lämna relevant kompletterande information. Som exempel nämns i punkten eventuella svårigheter som man har stött på. Av denna orsak nämns i förteckningen i momentet även eventuell annan behövlig information. Den behöriga myndigheten överväger således själv om den lämnar sådan annan information.

5 §. Skyldighet att svara på en begäran om kontakt och innehållet i svaret. I paragrafen föreskrivs om skyldighet att svara på en begäran om kontakt och om den information som ska tillhandahållas i svaret. Paragrafen grundar sig på artikel 6.1 och 6.3 samt artikel 9 i rambeslutet. I artikel 6 bestäms det om skyldighet att svara och i artikel 9 om den

minimiinformation som ska tillhandahållas i svaret. Enligt det föreslagna 1 mom. ska den behöriga myndigheten svara på en begäran om kontakt som har översänts av en behörig myndighet i en annan medlemsstat. När den behöriga myndigheten i Finland har tagit emot en begäran om kontakt som grundar sig på artikel 5 i rambeslutet, ska den således svara den myndighet som översänt begäran. I 6 § finns bestämmelser om tidsfristen för svaret. Paragrafens 1 mom. grundar sig på artikel 6.1 i rambeslutet.

I 2 mom. föreskrivs det om en situation där begäran om kontakt har översänts till någon annan än den behöriga myndigheten. Denna myndighet ska då vidarebefordra begäran till den myndighet som är behörig i det aktuella fallet. Detta ska ske utan dröjsmål. Samma myndighet ska också underrätta den behöriga myndighet i den andra medlemsstaten som har översänt begäran om att begäran har överförts. Bestämmelsen grundar sig på artikel 6.3 i rambeslutet.

I 3 mom. föreskrivs om den information som ska tillhandahållas i svaret på en begäran. Enligt momentet ska man i svaret meddela huruvida det pågår parallella förfaranden i Finland. I praktiken handlar det om att meddela huruvida det pågår en utredning i målet i Finland, dvs. förundersökning, åtalesprövning eller rättegång. Denna information kan fås ur informationssystemet för polisärenden, Patja, och ur åklagarnas ärendehanteringssystem Sakari. Om det pågår parallella förfaranden, ska myndigheten dessutom meddela sina kontaktuppgifter och uppge i vilken fas det straffrättsliga förfarandet befinner sig eller att målet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. I sitt svar kan myndigheten även lämna annan relevant information. Annan relevant information kunde t.ex. vara information om att den misstänkte eller åtalade är häktad. Bestämmelsen grundar sig på artikel 9 i rambeslutet.

6 §. Tidsfristen för att lämna ett svar. I paragrafen föreskrivs om tidsfristerna för det svar som avses i lagens 5 §. Bestämmelserna i paragrafen grundar sig på artikel 6.1 och 6.2 i rambeslutet. Enligt 1 mom. ska den behöriga myndigheten i enlighet med 5 § svara på en begäran om kontakt som har översänts av en behörig myndighet i en annan medlemsstat inom den tid som angetts av denna myndighet. Den myndighet som framställer begäran bestämmer således tidsfristen. Enligt rambeslutet ska tidsfristen vara rimlig. Vidare sägs

det i 1 mom. att om myndigheten inte kan svara på begäran inom den utsatta tiden, ska den utan dröjsmål informera den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten om skälen för detta och ange inom vilken tidsfrist den kommer att svara på begäran.

I 2 mom. föreskrivs det om situationer där den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten inte har angett någon tidsfrist för svaret. I dessa fall ska begäran om kontakt besvaras utan dröjsmål.

I 3 mom. finns det en bestämmelse om de situationer där den misstänkte eller åtalade är häktad. En begäran som avser en misstänkt eller åtalad som är häktad ska besvaras skyndsamt.

7 §. Kommunikationssätt. I paragrafen föreskrivs om de kommunikationssätt som ska användas i de situationer som avses i lagens 4 och 5 §. Enligt paragrafen ska den behöriga myndigheten kommunicera skriftligt eller elektroniskt eller annars på ett sådant sätt att en skriftlig dokumentation kan erhållas. Bestämmelsen grundar sig på artikel 7 i rambeslutet, där det sägs att de behöriga myndigheterna ska kommunicera på ett sådant sätt att en skriftlig dokumentation kan erhållas. Bestämmelsens innehåll motsvarar i huvudsak 14 § 2 mom. i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003, nedan *EU-utlämningslagen*) och 6 § 1 mom. och 20 § 2 mom. i lagen om verkställighet i Europeiska unionen av frysningensbeslut av egendom eller bevismaterial (540/2005, nedan *EU-frysningenslagen*).

8 §. Samrådsskyldighet. I paragrafen föreskrivs om den skyldighet att inleda direkt samråd som avses i artikel 10 i rambeslutet. I 1 mom. sägs att om det pågår parallella förfaranden i en annan medlemsstat, ska den behöriga myndigheten inleda samråd med den behöriga myndigheten i den medlemsstaten för att överföra förundersökningen eller lagföringen från den andra medlemsstaten till Finland eller vice versa, dvs. från Finland till den andra medlemsstaten, eller för att ordna det straffrättsliga förfarandet på något annat ändamålsenligt sätt. I 1 mom. hänvisas det också till lagens 3 och 4 kap., där det föreskrivs om förutsättningarna för att överföra förundersökning och lagföring. Syftet med samrådsförfarandet är således att bedöma om det är möjligt att koncentrera handläggningen av ett brottmål till en medlemsstat eller om det straffrättsliga förfarandet kan ordnas på

något annat ändamålsenligt sätt. Målet är således att nå en lösning som förebygger en jurisdiktionstvist. I praktiken kunde man vid samrådsförfarandet nå samförstånd om att koncentrera handläggningen av ett brottmål till en medlemsstat, dvs. överföra ett brottmål från en annan medlemsstat till Finland eller från Finland till en annan medlemsstat. Vid förfarandet kunde man även komma fram till att det inte är möjligt att koncentrera ett brottmål till en medlemsstat. Det är också möjligt att man vid samrådet kommer fram till någon annan ändamålsenlig lösning för hur det straffrättsliga förfarandet kunde ordnas. Man kan t.ex. komma överens om att handlägga en del av målet i en medlemsstat och en annan del av det i en annan medlemsstat. Vidare kan det hända att ett parallellt förfarande pågår i flera än två medlemsstater. I det fallet är det möjligt att komma överens om att koncentrera handläggningen av målet till någon eller några av medlemsstaterna i fråga. Man kan även komma överens om andra åtgärder, t.ex. att hänskjuta ärendet till Eurojust. Som det konstateras i allmänna motiveringen förpliktar rambeslutet inte de behöriga myndigheterna att komma överens om lämpligt forum för ett brottmål men i denna proposition har man ansett det nödvändigt att också föreskriva om överföring av förundersökning och lagföring. Detta för att det ska vara möjligt att nå en ändamålsenlig lösning vid det samråd som avses i paragrafen. Bestämmelser om de behöriga myndigheterna finns i lagens 3 §, där det också föreskrivs om informationsskyldighet mellan de nationella behöriga myndigheterna. Samarbetskyldigheten mellan de behöriga myndigheterna accentueras vid det samrådsförfarande som avses i paragrafen. Det är klart att endast en behörig myndighet kan delta i samrådet i samma mål. Paragrafens 1 mom. grundar sig på artikel 10.1 i rambeslutet och skäl 4 i ingressen till rambeslutet.

I 2 mom. föreskrivs det om en informationskyldighet som gäller de åtgärder som vidtagits under samrådet. Enligt den ska den behöriga myndigheten underrätta den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten om viktiga åtgärder som har vidtagits i det straffrättsliga förfarandet under samrådet. Här avses således åtgärder som har vidtagits i målet innan man har kommit överens om att överföra förundersökningen eller lagföringen eller när man har kommit överens om att inte koncentrera handläggningen av målet till en

medlemsstat. I enlighet med rambeslutet avses med åtgärder viktiga processuella åtgärder, t.ex. uppgifter om att den misstänkte eller åtalade har varit häktad under samrådet eller att man har riktat tvångsmedel mot honom eller henne. Paragrafens 2 mom. grundar sig på artikel 10.2 i rambeslutet.

I 3 mom. föreskrivs det om lämnande av information som den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat begär under samrådet. Enligt momentet ska den behöriga myndigheten så länge samrådet pågår lämna den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten den information som denna begär, om det inte äventyrar den nationella säkerheten eller enskilda personers säkerhet. Här avses sådan information som ska ges utöver den information som avses i 2 mom. Skyldigheten i momentet gäller i enlighet med rambeslutet när det rimligtvis är möjligt. Paragrafens 3 mom. grundar sig på artikel 10.3 i rambeslutet.

9 §. Förfarande för att nå samförstånd. Paragrafen innehåller bestämmelser om ett förfarande för att nå samförstånd. I 1 mom. finns en bestämmelse om de situationer där de behöriga myndigheterna inte i ett samråd enligt 8 § har kunnat nå samförstånd om överföring av ett straffrättsligt förfarande. I en sådan situation ska den behöriga myndigheten vid behov hänskjuta ärendet till Eurojustenheten, om Eurojust är behörig att handlägga brottet i fråga. Den föreslagna bestämmelsen grundar sig på artikel 12 i rambeslutet, där det finns bestämmelser om samarbete med Eurojust. Enligt punkt 1 i artikeln ska rambeslutet komplettera Eurojustbeslutet och inte påverka tillämpningen av det beslutet. I punkt 2 sägs det att när det inte har varit möjligt att nå samförstånd i enlighet med artikel 10 ska ärendet där det är lämpligt hänskjutas till Eurojust av en behörig myndighet i de berörda medlemsstaterna, om Eurojust är behörig att agera enligt artikel 4.1 i Eurojustbeslutet. Eurojusts behörighet har knutits till Europols behörighet på så sätt att de brott i fråga om vilka Europol och Eurojust är behöriga grundar sig på artikel 4.1 i rådets beslut av den 6 april 2009 om inrättande av Europeiska polisbyrå (2009/371/RIF) och på bilagan till beslutet. Europols behörighet omfattar t.ex. terrorism, olaglig narkotikahandel, människohandel, illegal människosmuggling, brottslighet som har samband med motorfordon, IT-brottslighet och miljöbrott. I 9 § i lagen om genomförande av vissa bestämmelser i rådets beslut 2009/426/RIF om Eurojust

(742/2010, nedan *Eurojustlagen*) finns en bestämmelse om överföring av information till den nationella medlemmen. Enligt bestämmelsen ska den myndighet som svarar för handläggningen av ett brottmål utöver bl.a. den information som avses i artikel 13.5–13.7 och 13.10 i Eurojustbeslutet tillhandahålla den nationella medlemmen övrig information som behövs för att fullgöra Eurojusts uppgifter. Enligt artikel 13.7 i Eurojustbeslutet ska den nationella medlemmen informeras om fall där behörighetskonflikter har uppstått eller kan tänkas uppstå. Med stöd av artikel 7 i Eurojustbeslutet får Eurojust som kollegium avge ett icke-bindande yttrande i en behörighetskonflikt mellan medlemsstaterna om att göra en utredning eller väcka åtal. Enligt Eurojustlagen ska Eurojust således underrättas om eventuella tvister om utövande av jurisdiktion. I praktiken är det då möjligt att Eurojust efter att ha fått underrättelsen också tar ärendet till behandling. Eftersom det i artikel 12.1 i det nu aktuella rambeslutet sägs att rambeslutet ska komplettera Eurojustbeslutet och eftersom punkt 2 i artikeln innehåller en uttrycklig skyldighet att hänskjuta ärendet till Eurojust där det är lämpligt, har man dock i denna proposition ansett att det är ändamålsenligt att till lagen foga en bestämmelse om att den behöriga myndigheten är skyldig att vid behov hänskjuta ärendet till Eurojust. En förutsättning för detta är att Eurojust är behörig när det gäller brottet i fråga. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar skyldigheten enligt rambeslutet, och det faktum att den tas in i den föreslagna lagen kunde uppmuntra myndigheterna att utnyttja Eurojust vid samråd som gäller jurisdiktionstvister.

Paragrafens 2 mom. gäller situationer där det under ett samråd enligt 8 § har nåtts samförstånd om att överföra ett straffrättsligt förfarande till Finland. I det fallet ska den behöriga myndigheten informera de andra berörda medlemsstaternas behöriga myndigheter om utgången av det straffrättsliga förfarandet. Om handläggningen av ett brottmål har överförts till Finland för att slutföras här, ska den behöriga myndigheten således informera de andra berörda medlemsstaterna när en lagkraftvunnen dom har meddelats i målet. I praktiken kommer den åklagare som förordnats i brottmålet i fråga att sköta den information som avses i bestämmelsen. En motsvarande bestämmelse finns i artikel 21 stycke 2 i 1959 års rättshjälpskonvention,

där det sägs att den anmodade parten ska underrätta den anmodande parten om de åtgärder som en framställning om lagföring har föranlett och översända denna part en avskrift av domen i målet. Bestämmelsen grundar sig på artikel 13 i rambeslutet.

Artikel 11 i rambeslutet innehåller en bestämmelse om ett förfarande för att nå samförstånd. I artikeln sägs det att när medlemsstaternas behöriga myndigheter inleder ett direkt samråd om ett fall för att nå samförstånd enligt artikel 10, ska de överväga sakförhållandena och omständigheterna i fallet och alla andra faktorer som de anser vara relevanta. I lagens 10 och 13 § föreskrivs det om förutsättningarna för när en förundersökning eller lagföring kan överföras antingen från en annan medlemsstat till Finland eller från Finland till en annan medlemsstat. Som det konstateras nedan ska denna fråga alltid prövas från fall till fall.

I enlighet med skäl 18 i ingressen till rambeslutet ska rådets rambeslut 2008/977/RIF om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete tillämpas på utbyte av personuppgifter enligt lagens 2 kap.

3 kap. **Överföring av en förundersökning eller lagföring från en annan medlemsstat till Finland**

10 §. Förutsättningar för överföring till Finland. I paragrafen föreskrivs det om förutsättningarna för när en förundersökning eller lagföring som är anhängig i en annan medlemsstat kan överföras till Finland för att slutföras här. För det första sägs det i paragrafen att förundersökningen eller lagföringen i fråga om en person som är misstänkt eller åtalad för brott i en annan medlemsstat får överföras till Finland, om de villkor i strafflagens 1 kap. som gäller tillämpningen av finsk straffrätt är uppfyllda. Ett ytterligare villkor är att det med hänsyn till ärendets anknytning till olika medlemsstater, den bevisning som ska läggas fram, kostnaderna för rättegången och övriga omständigheter kan anses ändamålsenligt att förundersökningen eller lagföringen överförs. För tydlighetens skull konstateras det dessutom i bestämmelsen att en förutsättning för överföringen är att man har nått samförstånd om överföringen i det samrådsförfarande som avses i 2 kap. Initiativet till att överföra en förundersökning eller lagföring från en annan medlemsstat till

Finland kan komma t.ex. från den berörda andra medlemsstaten. Också Finland kan ta initiativ till att överföra ett brottmål till Finland genom att kontakta en annan medlemsstat. I en situation där två eller flera medlemsstaters behöriga myndigheter samråder om lämpligt forum har den behöriga myndigheten möjlighet att ty sig till Eurojusts hjälp. Som det konstaterades ovan ålägger rambeslutet medlemsstaterna att där det är lämpligt hänskjuta ett ärende till Eurojust när det inte har varit möjligt att nå samförstånd om lämpligt forum, om Eurojust är behörig att agera. En bestämmelse om detta finns i lagens 9 §.

När det gäller förutsättningarna för att överföra en förundersökning eller lagföring hänvisas i paragrafen för det första till strafflagens 1 kap., som innehåller bestämmelser om tillämpningsområdet för finsk straffrätt. Bestämmelserna i kapitlet grundar sig på principer motsvarande dem som finns i de internationella överenskommelser och andra bestämmelser som är bindande för Finland. Utgångspunkten i bestämmelserna i kapitlet är att finsk lag tillämpas på brott som har begåtts i Finland, men bestämmelserna gör det dock möjligt att tillämpa finsk lag i många fall när det misstänkta brottet har begåtts utomlands. Dessa situationer regleras bl.a. av flaggprincipen i 2 §, realprincipen i 3 §, den passiva personalitetsprincipen i 5 §, den aktiva personalitetsprincipen i 6 § och universalitetsprincipen i 7 §. Bestämmelser om kravet på dubbel straffbarhet finns i 11 § och om riksåklagarens åtalsförordnande i 12 §. I regel hindrar en lagakraftvunnen dom som har meddelats i en annan stat handläggningen av ett brott i Finland. Däremot finns det inte något hinder för att åtal väcks i Finland trots att det pågår ett straffrättsligt förfarande avseende samma sakförhållanden i någon annan stat, men som det konstateras i allmänna motiveringen behöver åtal dock inte väckas i en sådan situation. Enligt paragrafen ska villkoren i strafflagens 1 kap. vara uppfyllda för att en förundersökning eller lagföring ska kunna överföras till Finland för att slutföras här. Detta är nödvändigt, eftersom utgångspunkten t.ex. när det gäller förundersökningar som görs i Finland ska vara att endast sådana brott undersöks i Finland som senare kan föras till domstol här.

När man allmänt bedömer om det finns förutsättningar för att överföra ett brottmål, dvs. när man ska överföra ett brottmål från en an-

nan medlemsstat till Finland eller från Finland till en annan medlemsstat, ska man alltid utgå från sakförhållandena i det enskilda fallet, och alla de faktorer som bedöms vara relevanta ska beaktas. Bedömningen ska således alltid göras utifrån en övergripande prövning från fall till fall. Beslutet om att överföra en förundersökning eller lagföring ska vara rättvist, oberoende och objektivt. Beslutet ska fattas efter övervägande av både de faktorer som talar för ett beslut om överföring och de faktorer som talar emot ett sådant beslut. I praktiken ska förutsättningarna för att överföra en förundersökning eller lagföring bedömas på samma sätt när det gäller överföring av ett brottmål till Finland som när det gäller överföring från Finland till en annan medlemsstat. De förutsättningar i paragrafen som preciserar om en överföring är ändamålsenlig är således desamma i båda fallen. Dessa förutsättningar behandlas mer ingående nedan.

I skäl 9 i ingressen till rambeslutet hänvisas det till Eurojusts årliga rapport 2003, där det ges riktlinjer för att besluta inom vilken jurisdiktion lagföring ska ske. Riktlinjerna i Eurojusts årliga rapport överensstämmer med de omständigheter som enligt motiveringen nedan till denna paragraf och i motiveringen till 13 § ska beaktas vid bedömningen av om ett brottmål ska överföras. Enligt skäl 9 i ingressen ska man bl.a. beakta den plats där den större delen av brottsligheten ägde rum, den plats där störst skada eller förlust skedde och den plats där den misstänkta eller åtalade personen befinner sig samt möjligheterna att säkerställa överlämnande eller utlämning av denne till andra jurisdiktioner. I skälet i ingressen nämns dessutom den misstänkta eller åtalade personens nationalitet eller bosättningsort, den misstänkta eller åtalade personens samt offrens och vittnenas intressen och bevismaterialets tillåtlighet samt förseningar som kan inträffa. De kriterier i paragrafen som klarlägger huruvida en överföring av ändamålsenlig är i linje med Eurojusts årliga rapport och skäl 9 i ingressen till rambeslutet samt med gängse praxis vid överföring av förundersökning och lagföring.

Som kriterier som preciserar om en överföring är ändamålsenlig nämns i paragrafen ärendets anknytning till olika medlemsstater, den bevisning som ska läggas fram, kostnaderna för rättegången och övriga omständigheter. När man bedömer anknytningen till olika medlemsstater ska man bl.a. ta hänsyn

till den ort där brottet begicks och den skada som skedde. Utgångspunkten ska vara att ett brottmål handläggs inom den jurisdiktion där brottet huvudsakligen begicks eller där störst skada skedde. Dessutom ska man beakta t.ex. den misstänkta eller åtalade personens hemvist och om han eller hon kan utlämnas genom ett utlämningsförfarande. Enligt paragrafen är även den bevisning som ska läggas fram av betydelse när man beslutar om överföring. Vid bedömningen ska man t.ex. beakta den plats där vittnena befinner sig och om de vid behov är redo att komma till Finland för att vittna. Även kostnadskonsekvenserna ska inverka på bedömningen, och man ska också beakta t.ex. hur länge handläggningen av målet kan väntas pågå i de olika medlemsstaterna. Som exempel på de övriga omständigheter som anges i paragrafen kan man nämna parternas, dvs. den misstänktes, åtaldes och målsägandens rättigheter. Vid bedömningen ska man i lämplig omfattning även beakta befogenheterna att hålla inne, driva in, ta i beslag och döma förverkad vinningen av brottet. Man får dock inte komma överens om att överföra förundersökningen eller lagföringen enbart på den grunden att en större del av vinningen av brottet kan återfås i någon av medlemsstaterna än i de andra.

11 §. Behöriga myndigheter. I paragrafen föreskrivs om de myndigheter i Finland som är behöriga att besluta om att överföra en förundersökning eller lagföring från en annan medlemsstat till Finland. Enligt 1 mom. ska undersökningsledaren fatta beslut om att överföra en förundersökning till Finland efter åklagarens samtycke. När undersökningsledaren fattar beslutet kan han eller hon bl.a. bedöma vilka konsekvenser en överföring skulle ha när det gäller resurserna. I 1 mom. sägs det vidare att i de fall när det krävs ett sådant åtalsförordnande av riksåklagaren som avses i 1 kap. 12 § i strafflagen för att brottet ska kunna utredas i Finland, fattas beslutet av åklagaren. Bestämmelsen i momentet överensstämmer huvudsakligen med bestämmelsen om brott som har begåtts utomlands i 3 kap. 8 § 1 mom. i den nya förundersökningslagen. Enligt den bestämmelsen får förundersökningsmyndigheten undersöka ett brott som misstänks ha begåtts utomlands, om finsk lag kan tillämpas på brottet med stöd av 1 kap. i strafflagen och om det av skäl som gäller undersökningen och för att straffansvaret ska förverkligas är ändamålsenligt att förundersökning görs i Finland. En-

ligt den nya förundersökningslagen är det åklagaren som ska besluta om förundersökning ska inledas, om det för att utreda brottet i Finland krävs riksåklagarens åtalsförordnande enligt 1 kap. 12 § i strafflagen. Som det konstateras i allmänna motiveringen har allmänna åklagaren en viktig ställning när man bedömer om det i Finland ska inledas förundersökning av ett brott som misstänks ha begåtts utomlands. Detta särskilt för att ett brott som har begåtts utomlands med vissa undantag inte får utredas i Finland utan ett åtalsförordnande av riksåklagaren. Det är nämligen över huvud taget inte befogat att undersöka ett fall där det trots allt inte kommer att utfärdas något åtalsförordnande. Genom åklagarens samtycke har man velat säkerställa att de juridiska aspekterna, såsom att det krävs ett åtalsförordnande, bedöms. Det kan dessutom anses att inledandet av undersökning av brott av detta slag omfattas av samarbetskyldigheten enligt 5 kap. 3 § 1 mom. i den nya förundersökningslagen. Av dessa orsaker har det i denna proposition ansetts motiverat att förundersökningsmyndigheten ska ha fått åklagarens samtycke innan myndigheten fattar beslut om att överföra en förundersökning till Finland.

Paragrafens 2 mom. gäller överföring av lagföreläggning. Enligt momentet ska åklagaren alltid fatta beslut om att överföra lagföreläggning till Finland. Det är således åklagaren som fattar beslut om att överföra lagföreläggning i en situation där handläggningen av målet har framskridit till åtalsprövning.

12 §. Lagstiftning som ska tillämpas på det fortsatta förfarandet. I paragrafen föreskrivs det om den lagstiftning som ska tillämpas på handläggningen av ett mål efter det att målet har överförts för att handläggas i Finland. I paragrafen sägs det att när man har beslutat att överföra en förundersökning eller lagföreläggning till Finland, tillämpas på förfarandet vad som föreskrivs i förundersökningslagen och på annat ställe i lag. På handläggningen av målet ska således tillämpas den nationella lagstiftningen i Finland. I praktiken avslutas eller åtminstone avbryts då handläggningen av målet i den eller de andra medlemsstater-na i fråga.

4 kap. **Överföring av en förundersökning eller lagföreläggning från Finland till en annan medlemsstat**

13 §. Förutsättningar för överföring till en annan medlemsstat. I 1 mom. föreskrivs om förutsättningarna för när en förundersökning eller lagföreläggning som pågår i Finland får överföras till en annan medlemsstat. Enligt momentet får förundersökningen eller lagföreläggningen i fråga om en person som är misstänkt eller åtalad för brott överföras från Finland till en annan medlemsstat, om överföringen kan anses ändamålsenlig med hänsyn till ärendets anknytning till olika medlemsstater, den bevisning som ska läggas fram, kostnaderna för rättegången och övriga omständigheter. En förutsättning är dessutom att man har nått samförstånd om överföringen i det samrådsförfarande som avses i 2 kap., på motsvarande sätt som när det gäller 10 §. Det är klart att en finsk myndighet inte kan ålägga en annan medlemsstat att handlägga ett brottmål som är föremål för undersökning eller åtalsprövning i Finland. Å andra sidan skulle det inte motsvara syftet med överföringen att överföring sker trots att man inte har nått samförstånd om det vid det samråd som avses i 2 kap. Detta kunde leda till att brottmålet inte skulle handläggas vare sig i Finland eller i någon annan medlemsstat. Det är således motiverat att det ska vara en uttrycklig förutsättning för överföring att myndigheterna når samförstånd om det vid samrådet.

Också i en sådan situation där handläggningen av ett brottmål överförs från Finland till en annan medlemsstat kan initiativet till överföringen komma från den andra medlemsstaten, men det sannolika är att det oftare är Finland som tar initiativet. Också vid samråd som gäller överföring av ett brottmål från Finland till en annan medlemsstat kan den behöriga myndigheten ty sig till Eurojusts hjälp, så som anges närmare i motiveringen till 9 och 10 §. Det vore bra om beslutet om att föreslå att ett brottmål ska överföras till en annan medlemsstat kunde fattas så tidigt under handläggningen som möjligt. I 16 § föreskrivs det om tillfälle för parterna att bli hörda. Enligt den paragrafen ska parterna ges tillfälle att bli hörda innan målet överförs till en annan medlemsstat. Det ska dock vara möjligt att avstå från att höra parterna, på de villkor som anges närmare i paragrafen.

De kriterier i paragrafen som närmare preciserar huruvida en överföring ska anses ändamålsenlig är desamma som i 10 §, där det föreskrivs om överföring av förundersökning eller lagföreläggning från en annan medlemsstat till

Finland. Som det konstaterades i motiveringen till 10 §, ska bedömningen av om ett brottmål ska överföras alltid grunda sig på sakförhållandena i det enskilda fallet, och alla de faktorer som bedöms vara relevanta ska beaktas. Enligt momentet ska man vid bedömningen beakta ärendets anknytning till olika medlemsstater, den bevisning som ska läggas fram, kostnaderna för rättegången och övriga omständigheter. Som det konstaterades ovan vore det bra om beslutet om att ett brottmål ska överföras till en annan medlemsstat kunde fattas så tidigt under handläggningen som möjligt, eftersom en överföring har konsekvenser för rättegångskostnaderna. När det gäller kostnadskonsekvenserna bör man även bedöma t.ex. de konsekvenser som hänför sig till förundersökningsmyndighetens eller åklagarämbetets resurser. Beslutet om att överföra förundersökningen eller lagföringen får dock inte enbart grunda sig på kostnadskonsekvenserna, utan man bör också väga in alla de övriga omständigheterna på ett likvärdigt sätt. Inte heller får enbart strängheten hos den påföljd som eventuellt döms ut påverka saken, men å andra sidan bör man i mån av möjlighet säkerställa att de eventuella påföljder som står till buds i en annan medlemsstat motsvarar brottets allvarlighet. På samma sätt som det som sägs i motiveringen till 10 § kan man även här som exempel på de övriga omständigheter som anges i paragrafen nämna parternas, dvs. den misstänktes, åtalades och målsägandens rättigheter. När man allmänt prövar om en förundersökning eller lagföring ska överföras ska man således t.ex. bedöma om en överföring kännbart skulle försvaga målsägandens rättigheter. En omständighet som ska beaktas vid bedömningen är verkställigheten av ett eventuellt fängelsestraff som döms ut. Om det kan antas att ett fängelsestraff som eventuellt döms ut kommer att verkställas i den stat där den misstänkte eller åtalade är bosatt, kan man lägga vikt vid denna omständighet när man bedömer om förundersökningen eller lagföringen ska överföras.

I enlighet med motiveringen till 10 § ska bedömningen av om förundersökningen eller lagföringen ska överföras alltid göras utifrån en övergripande prövning från fall till fall. I de situationer som avses i paragrafen ska bedömningen således göras utifrån de i 10 § nämnda allmänna förutsättningarna. För att en begäran om att överföra en förundersökning eller lagföring ska få framställas krävs

det inte att man redan har bedömt förutsättningarna för att väcka åtal i Finland. En förundersökning eller lagföring kunde således överföras redan tidigt under processen trots att åtalströskeln kanske inte har överskridits i Finland.

Om den som är misstänkt eller åtalad för brott är häktad och man utifrån den bedömning som görs kommer fram till att förundersökningen eller lagföringen ska överföras till någon annan medlemsstat och denna medlemsstat samtycker till att brottmålet överförs, uppstår frågan om hur den häktade ska kunna överföras till den medlemsstaten. I praktiken ska den berörda andra medlemsstaten utfärda en europeisk arresteringsorder för den misstänkte eller åtalade. Arresteringsordern är nödvändig för att personen i fråga ska kunna överföras till den medlemsstat som har tagit emot brottmålet.

I en situation där man har beslutat att överföra en förundersökning eller lagföring från Finland till en annan medlemsstat upphör handläggningen av målet i Finland. Detta betyder bl.a. att målsägandens rättigheter efter beslutet ska bestämmas enligt lagstiftningen i den medlemsstat som har tagit emot brottmålet. Enligt 3 kap. 10 § 1 mom. i den nya förundersökningslagen kan åklagaren på framställning av undersökningsledaren besluta att förundersökning inte ska göras eller att förundersökningen ska läggas ned, om åklagaren med stöd av 1 kap. 7 eller 8 § i lagen om rättegång i brottmål eller någon annan motsvarande bestämmelse i lag skulle låta bli att väcka åtal och inget viktigt allmänt eller enskilt intresse kräver att åtal väcks. Enligt 1 kap. 8 § i lagen om rättegång i brottmål får åklagaren besluta om åtal eftergift bl.a. i en situation där en rättegång ska anses oändamålsenlig med hänsyn till andra omständigheter. I enlighet med det som sägs i allmänna motiveringen kan en rättegång anses oändamålsenlig, om det pågår en rättegång som gäller samma sakförhållanden och samma person i en annan medlemsstat. I en situation där förundersökningen har överförts till en annan medlemsstat kan förundersökningen således avslutas med stöd av den nya förundersökningslagen efter det att denna har trätt i kraft.

Det är dock möjligt att det uppstår en situation där den stat som har tagit emot brottmålet inte handlägger och avgör målet slutligt. Då uppstår frågan om det är möjligt att ta upp målet på nytt i Finland. Som det konsta-

teras i allmänna motiveringen strävar man i propositionen efter att främja genomförandet av ne bis in idem-principen i praktiken. Enligt den principen får den som är misstänkt för brott inte åtalas mer än en gång för samma brott. Rättssäkerhetsskäl kan anses tala för att ett beslut om att överföra en förundersökning eller lagföring ska stå fast. Huvudregeln ska därför vara att ett beslut om att överföra en förundersökning eller lagföring från Finland till en annan medlemsstat står fast, och målet ska i princip inte tas upp på nytt i Finland. Å andra sidan kan det ha kommit fram sådana nya och viktiga omständigheter i ärendet att det är motiverat att ta upp målet på nytt i Finland. I 1 kap. 11 § i lagen om rättegång i brottmål sägs det att om åklagaren har beslutat att meddela åtalseftergift, får han eller hon återkalla sitt beslut endast om det på grund av ny utredning i ärendet framgår att beslutet har grundat sig på uppgifter som i väsentlig grad är ofullständiga eller oriktiga. I 3 kap. 10 § i den nya förundersökningslagen finns det bestämmelser om begränsning av förundersökningen. Paragrafens 1 och 2 mom. gäller de beslut som kan fattas på vissa villkor om att inte göra förundersökning eller att lägga ned förundersökningen. I 3 mom. sägs det att förundersökningen ska inledas på nytt i de fall som avses i 1 och 2 mom., om det finns grundad anledning till det på grund av nya omständigheter som framkommit i ärendet. En motsvarande bestämmelse om när förundersökningen ska inledas på nytt finns i 4 § 4 mom. i den gällande förundersökningslagen. På den grunden möjliggör den nationella lagstiftningen att ett ärende tas till behandling på nytt när de villkor som anges ovan är uppfyllda. Bestämmelser om hur en utländsk dom påverkar väckandet av åtal i Finland finns i 1 kap. 13 § i strafflagen. Dessutom finns det bestämmelser om ne bis in idem-principen i avdelning III kapitel 3 i Schengenkonventionen. Allmänt taget kan ne bis in idem-principen och den praktiska tillämpningen av denna princip anses vara komplicerad. Dessutom utvecklas den rättspraxis som gäller tillämpningen av principen fortfarande. Varken det rambeslut som genomförs genom denna proposition eller de rambeslut som gäller straffrättsligt samarbete innehåller några bestämmelser som preciserar principen om ne bis in idem och förutsätter därför inte heller sådan reglering. På grund av att principen är så komplicerad kan en reglering av den på

lagnivå anses vara svår att genomföra. Av dessa orsaker föreslås det inte i denna proposition att reglering som skulle precisera principen om ne bis in idem ska fogas till den föreslagna lagen.

I 2 mom. sägs det att bestämmelser om överföring av anmälningar om brott utfärdas särskilt. Som det konstateras i allmänna motiveringen har överföring av anmälningar om brott mellan medlemsstaterna gjorts möjlig genom rambeslutet om brottsoffer, och en bestämmelse om saken finns i 3 kap. 8 § 2 mom. i den nya förundersökningslagen. Överföringen av förundersökning ska inte blandas ihop med förfarandet med överföring av anmälningar om brott, eftersom det förfarandet endast gäller fall där brottet har begåtts utomlands. Enligt den nya förundersökningslagen kan förfarandet med överföring av anmälningar om brott användas, om målsäganden inte har kunnat göra anmälan och framställa sina yrkanden i den stat där gärningen begicks eller, i fråga om ett allvarligt brott, inte har velat förfara så. I praktiken går förfarandet med överföring av anmälningar om brott till så att de nödvändiga undersökningsåtgärderna vidtas i Finland, varvid den stat som tar emot anmälan samtidigt får tillgång till allt det undersökningsmaterial som den finska förundersökningsmyndigheten kan skaffa fram.

14 §. Behöriga myndigheter. I paragrafen föreskrivs om de myndigheter som är behöriga att besluta om att överföra förundersökning och lagföring från Finland till en annan medlemsstat. Enligt paragrafen ska beslut om att överföra en förundersökning till en annan medlemsstat fattas av åklagaren på förslag av undersökningsledaren. Paragrafen ligger i linje med 3 kap. 10 § i den nya förundersökningslagen, där det föreskrivs om begränsning av förundersökningen. I de situationer som avses i den paragrafen fattas beslutet av åklagaren, på framställning av undersökningsledaren. Med begränsning av förundersökningen avses bl.a. ett beslut om att förundersökning inte ska göras eller att förundersökningen ska läggas ned i de situationer som avses i 1 kap. 7 eller 8 § i lagen om rättegång i brottmål. Enligt 1 kap. 8 § 1 punkten i den lagen får åklagaren besluta om åtalseftergift, om en rättegång ska anses oändamålsenlig med hänsyn till bl.a. andra omständigheter. Som det konstateras i allmänna motiveringen och i motiveringen till 13 § kan en rättegång anses oändamålsenlig, om en

rättegång som gäller samma sakförhållanden och samma person redan pågår i en annan medlemsstat. Att åklagaren utses till behörig myndighet motsvarar de lösningar som allmänt tillämpats i rambesluten om straffrättsligt samarbete och de lagar genom vilka de genomförts. Jämfört med en situation där ett brottmål överförs från en annan medlemsstat till Finland handlar det i de situationer som avses här om en mer principiell bedömning. Vid överföring av brottmål från Finland till en annan medlemsstat är det fråga om att bedöma huruvida målet kan överföras från finsk jurisdiktion. Av dessa orsaker har det i denna proposition ansetts ändamålsenligt att det alltid ska vara åklagaren som beslutar om överföring av ett brottmål till en annan medlemsstat. Denna lösning kan antas underlätta kontakterna med de behöriga myndigheterna i de övriga medlemsstaterna, eftersom det i de flesta andra medlemsstaterna är en rättslig myndighet som är undersökningsledare. Man bör dock notera att överföringen av en förundersökning alltid sker på framställning av undersökningsledaren. Det är således alltid undersökningsledaren som tar initiativet till att överföra en förundersökning från Finland till en annan medlemsstat.

Vidare sägs det i paragrafen att beslut om att överföra lagföring dock alltid ska fattas av åklagaren. Samarbetet mellan förundersökningsmyndigheten och åklagaren har en viktig ställning också vid överföring av förundersökning eller lagföring från Finland till en annan medlemsstat.

5 kap. Särskilda bestämmelser

15 §. Språk. I 1 och 2 mom. föreskrivs om de språk som ska användas i de situationer som avses i lagens 2 kap. Artikel 14 i rambeslutet innehåller en bestämmelse om vilka språk som får användas i de situationer som avses i rambeslutet. Enligt punkt 1 i artikeln ska varje medlemsstat ange vilka språk som får användas i det kontaktförfarande som avses i rambeslutet. I paragrafens 1 mom. sägs att i de kontakter med en annan medlemsstat som avses i lagens 4 och 5 § ska användas ett språk som godtas av medlemsstaten i fråga. I kontakterna till Finland ska den behöriga myndigheten godkänna kontakter på finska, svenska eller engelska. Den behöriga myndigheten får dock även godkänna att kontakterna sker på något annat språk, om det inte annars finns några hinder för att det språket

används. Syftet med bestämmelsen är att den behöriga myndigheten på ett smidigt sätt ska kunna godta också andra språk, även om den inte är skyldig att göra det. Bestämmelsen i 1 mom. motsvarar de inom området för straffrättsligt samarbete tidigare antagna genomförandelagar som gäller andra rambeslut som grundar sig på principen om ömsesidigt erkännande. Finland kommer att lämna en underrättelse enligt 1 mom., i enlighet med artikel 14.1 i rambeslutet.

Paragrafens 2 mom. gäller det språk som ska användas vid det samråd som avses i 8 §. Enligt momentet ska den behöriga myndigheten i dessa fall använda det språk som man har enats om med den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten. Paragrafen grundar sig på artikel 14.2 i rambeslutet, där det sägs att de behöriga myndigheterna får enas om att använda vilket språk som helst under sina direkta samråd i enlighet med artikel 10. I 3 mom. föreskrivs det om rätten för den som är part i brottmålet att få information om beslutet om att överföra förundersökningen eller lagföringen. Enligt momentet ska parten ha rätt att få information om beslutet på ett språk som han eller hon förstår. Denna rätt gäller de situationer som avses i lagens 10 och 13 §. Bestämmelser om beslutets innehåll finns i lagens 18 § 1 mom. Vidare ska enligt 3 mom. den myndighet som har fattat beslutet se till att beslutet om att överföra förundersökningen eller lagföringen vid behov översätts till ett språk som parten förstår. I bestämmelsen avses i praktiken t.ex. en sådan situation där en person som är misstänkt eller åtalad för brott eller målsägande i ett brottmål i Finland inte förstår finska eller svenska utan något tredje språk. Personen ska då ha rätt att få information om beslutet om att överföra förundersökningen eller lagföringen på ett språk som han eller hon förstår och vid behov en översättning av beslutet till det språket. På motsvarande sätt ska den som är misstänkt eller åtalad för brott eller målsägande i ett brottmål i någon annan medlemsstat ha rätt att få information om beslutet om att överföra förundersökningen eller lagföringen på ett språk som han eller hon förstår och vid behov en översättning av beslutet till det språket, om inte den andra medlemsstaten har översatt beslutet i den medlemsstat från vilken brottmålet ska överföras till Finland. Syftet med bestämmelserna i momentet är att parterna i ett brottmål ska få information om beslut som gäller dem på ett

språk som de förstår och vid behov en översättning av besluten till det språket. Detta är motiverat med tanke på parternas rättsskydd. Bestämmelsen innebär inte någon avvikelse från den gällande språklagstiftningen för finskans och svenskans del, utan den gällande lagstiftningen ska tillämpas i fråga om dessa språk också framöver.

16 §. Hörande av parten. I paragrafen föreskrivs det om tillfälle att bli hörd för den som är part i ett brottmål. I 1 mom. sägs det att när en förundersökning eller lagföring överförs från Finland till en annan medlemsstat ska den som är part i brottmålet ges tillfälle att bli hörd innan beslutet om överföring fattas. Det krävs dock inte samtycke av parten för att överföra brottmålet. Att såväl den som är misstänkt eller åtalad för brott som en målsägande ges tillfälle att bli hörd kan anses nödvändigt med tanke på deras rättsskydd. Det är möjligt att en part t.ex. har synpunkter på förutsättningarna för att överföra brottmålet.

Skyldigheten att höra parterna är dock inte ovillkorlig. Enligt 1 mom. behöver en part inte höras, om detta skulle medföra betydande dröjsmål med beaktande av målets art och hörandet sannolikt inte skulle ha någon avgörande betydelse vid prövningen av förutsättningarna för överföringen av förundersökningen eller lagföringen. I princip ska den som är misstänkt eller åtalad för brott alltid höras innan beslutet om att överföra förundersökningen eller lagföringen fattas. Hörande behöver inte ske t.ex. i en situation där det finns ett mycket stort antal målsägande i brottmålet som alla sannolikt kan antas ha endast små anspråk med tanke på helheten. Det kan även hända att målsägandena bor eller annars vistas i flera olika stater. Att i den situationen höra alla målsägandena kunde avsevärt fördröja handläggningen, och det skulle inte heller nödvändigtvis ha någon avgörande betydelse för prövningen av förutsättningarna för överföringen att höra dem alla. I sådana situationer kunde man således göra undantag från skyldigheten att höra parten. För att parterna dock ska höras i så stor utsträckning som möjligt i praktiken har möjligheten att avstå från att höra parterna emellertid begränsats till att gälla förutsättningarna för att överföra förundersökningen eller lagföringen. Bestämmelser om förutsättningarna för att överföra en förundersökning eller lagföring från Finland till en annan medlemsstat finns i lagens 13 §. Förutsättningarna är

enligt paragrafen ärendets anknytning till olika medlemsstater, den bevisning som ska läggas fram, kostnaderna för rättegången och övriga omständigheter samt att man har nått samförstånd vid det samråd som avses i 8 §. Om det inte skulle vara av avgörande betydelse för bedömningen av dessa förutsättningar att höra parterna, kunde man således avstå från hörandet. T.ex. i en situation där det finns flera målsägande i ett brottmål och det när man har hört en eller flera av dem har framgått att det inte skulle vara av avgörande betydelse för bedömningen av förutsättningarna för överföringen att höra de övriga målsägandena, kunde man avstå från att höra dessa.

I 2 mom. föreskrivs det om hörandet av parterna i en situation där en förundersökning eller lagföring överförs från en annan medlemsstat till Finland. Den som är part i brottmålet ska då ges tillfälle att bli hörd, om det finns särskilda skäl för hörande. Hörandet ska ske innan beslutet om att överföra lagföringen eller förundersökningen fattas. När ett brottmål överförs från en annan medlemsstat till Finland kan utgångspunkten anses vara att parterna har hörts i den stat från vilken överföringen kommer att ske. De finska myndigheterna kan emellertid höra parterna i de fall när det visar sig finnas särskilda skäl för det. Det kan t.ex. vara fråga om en situation där den behöriga myndigheten i Finland får veta att en part inte har hörts i den andra medlemsstaten och myndigheten har skäl att anta att det skulle vara av väsentlig betydelse att höra parten när man bedömer om brottmålet ska överföras. En annan tänkbar situation är när en finsk myndighet har tagit initiativet till överföringen av ett brottmål och parterna i målet finns i Finland.

Som det konstaterades ovan kan det med tanke på parternas rättsskydd anses nödvändigt att parterna höras. Bestämmelser om utseende av ett biträde och en försvarare finns i lagens 17 §. I förslaget tryggas även parternas rätt att överklaga beslutet om att överföra förundersökningen eller lagföringen i enlighet med 19 §. I praktiken sker hörandet av parterna vid det samråd som avses i lagens 8 §.

17 §. Rätt till biträde. I paragrafen föreskrivs om rätten till ett biträde för den som är part i ett brottmål. Paragrafen gäller situationer som avses i lagens 3 och 4 kap., dvs. situationer där förundersökningen eller lagföringen överförs från en annan medlemsstat till

Finland eller från Finland till en annan medlemsstat. Enligt 1 mom. har den som är part i brottmålet rätt att anlita ett biträde i ett förfarande enligt 3 och 4 kap.

I 2 mom. föreskrivs det om biträdandet av en part i övrigt. I momentet sägs det att på biträdandet av en part i ett förfarande enligt lagens 3 och 4 kap. ska tillämpas 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål. Den lagens 2 kap. innehåller bestämmelser om bl.a. förordnandet av en försvarare och ett rättegångsbiträde för en målsägande. När det gäller förordnandet av en försvarare avser bestämmelsen även de situationer där en försvarare ska förordnas på tjänstens vägnar. På samma sätt som när det gäller nationella brottsmålsrättegångar kan rättsskyddet för den som är misstänkt för brott anses förutsätta att en försvarare förordnas t.ex. i en situation där den misstänkte inte klarar av att försvara sig själv eller den person som den misstänkte har valt inte uppfyller kraven på en försvarare. I fråga om försvararen gäller även i övrigt det som föreskrivs i lagen om rättegång i brottmål. Bestämmelserna i den lagen ska således också i övrigt tillämpas på behörighetsvillkoren och skyldigheterna för en försvarare. Detta betyder bl.a. att en advokat eller ett offentligt rättsbiträde i regel ska förordnas till försvarare. Förfarandet enligt den föreslagna lagen kan gälla mycket olika typer av brottmål, också sådana där det är fråga om rätt lindriga brott. Därför ska den som är part i ett brottmål inte ha rätt att få en försvarare enbart av den orsaken att han eller hon begär det. Enligt paragrafen ska också bestämmelserna om rättegångsbiträdet för en målsägande tillämpas i de situationer som avses i lagens 3 och 4 kap., såsom nationella brottsmålsrättegångar.

Genom den föreslagna lagen ändras inte rätten till rättshjälp för den som är part i ett brottmål. En part har således möjlighet att få rättshjälp i enlighet med rättshjälpslagen (257/2002). Rätt till rättshjälp har enligt 2 § i rättshjälpslagen personer med hemkommun i Finland samt personer som har hemvist eller är bosatta i någon annan av EU:s medlemsstater eller i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Rättshjälp beviljas dessutom oberoende av de förutsättningar som nämns ovan, om personens sak behandlas i en finsk domstol eller om det finns särskilda skäl att bevilja rättshjälp. I regeringens proposition RP 82/2001 rd med förslag till rättshjälpslag och vissa lagar som

har samband med den sägs det att särskilda skäl kan anses föreligga t.ex. i en situation då en utlänning som inte uppfyller förutsättningarna i 1 mom., men som ändå vistas i Finland, behöver juridiska råd eller annan juridisk hjälp i ett ärende som gäller hans eller hennes vistelse i Finland.

18 §. Beslut och delgivning av beslut. I paragrafen föreskrivs det om innehållet i ett beslut om att överföra en förundersökning eller lagföring och om delgivning av beslutet. Med beslut avses ett beslut som fattats med stöd av lagens 10 eller 13 §. Enligt 1 mom. ska ett beslut motiveras, och till beslutet ska fogas anvisningar om hur det får överklagas. I beslutet ska dessutom specificeras den tingsrätt hos vilken besvär som avses i 19 § 1 mom. ska anföras i det aktuella fallet enligt 4 kap. i lagen om rättegång i brottmål. Det kan anses nödvändigt att specificera fullföljdsdomstolen för att trygga en parts rätt att söka ändring. I 4 kap. i lagen om rättegång i brottmål finns det bestämmelser om laga domstol. Uppgiften om fullföljdsdomstol som ska fogas till beslutet grundar sig på bestämmelserna i det kapitlet.

Paragrafens 2 mom. gäller delgivning av beslut. Enligt momentet ska ett beslut delges den som är part i brottmålet per post till den adress som parten har uppgett eller som annars är känd, om inte beslutet har delgivits på något annat sätt. Delgivningsskyldigheten i momentet gäller både situationer där man har beslutat att överföra förundersökningen eller lagföringen från en annan medlemsstat till Finland och situationer där man har beslutat att överföra förundersökningen eller lagföringen från Finland till en annan medlemsstat. I det första fallet kan beslutet delges den misstänkte t.ex. när han eller hon kommer till Finland för att förhöras, om inte beslutet har delgivits redan tidigare per post. I det senare fallet kan den misstänkte eller åtalade genast delges beslutet om att överföra brottmålet från Finland till en annan medlemsstat. Delgivningen kan t.ex. ske när personen förhörs. Om inte beslutet har delgivits på något annat sätt, kan delgivningen ske per post. Beslutet kommer i praktiken att delges de parter vars adress man känner till. Detta gäller i praktiken åtminstone de parter som har hörts enligt 16 §.

Vidare sägs det i momentet att en part anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter att det postades. I beslutet ska dessutom antecknas vilken dag det postades. Delgivning-

en är av betydelse med tanke på den tid som reserverats för ändringssökandet. Enligt lagens 19 § 1 mom. ska besvär anföras inom fjorton dagar från det att parten fick del av beslutet. För att man ska kunna bestämma tiden för ändringssökande, föreslås det att till momentet fogas en bestämmelse om vilken dag en part ska anses ha fått del av beslutet. Bestämmelsen i momentet grundar sig huvudsakligen på 11 kap. 3 a § i rättegångsbalken.

19 §. Ändringssökande. I paragrafen föreskrivs det om sökande av ändring i ett beslut om att överföra en förundersökning eller lagförelse. Som det konstateras i allmänna motiveringen kan parternas rättsskydd anses förutsätta att det föreskrivs i lag om rätten att överklaga ett avgörande som gäller överföring. För en rätt att söka ändring talar dessutom det att eventuella invändningar som gäller lämpligt forum ska göras så tidigt som möjligt.

I 1 mom. föreskrivs det om rätten att föra ett beslut om att överföra en förundersökning eller lagförelse till tingsrätten. Med beslut avses ett beslut som fattats med stöd av lagens 10 eller 13 §. Rätten att söka ändring gäller således både situationer där man har beslutat att överföra ett brottmål från en annan medlemsstat till Finland och situationer där man har beslutat att överföra ett brottmål från Finland till en annan medlemsstat. Den som är part i brottmålet, dvs. den som är misstänkt eller åtalad för brottet, och en eventuell målsägande har rätt att söka ändring. Besvär ska anföras inom fjorton dagar från det att parten fick del av beslutet. Rätten att söka ändring är nödvändig bl.a. för att en misstänkt eller åtalad kan ha intresse av att söka ändring i undersökningsledarens eller åklagarens beslut i ärendet, t.ex. när det gäller bedömningen av de förutsättningar som avses i 10 och 13 §. Behörig att handlägga ärendet är den tingsrätt som den behöriga myndigheten i sitt beslut har angett som behörig tingsrätt i enlighet med 18 § 1 mom.

Vidare sägs det i 1 mom. att tingsrätten ska ta ärendet till behandling utan dröjsmål. Man bör få ett lagakraftvunnet beslut i ärendet så snart som möjligt. Kravet på att behandlingen sker snabbt är särskilt stort i situationer där ett brottmål redan har överförts från Finland till en annan medlemsstat och ett överklagande samtidigt är anhängigt. Om tingsrätten i en sådan situation kommer fram till att brottmålet inte borde ha överförts, ska

målet återföras till Finland för handläggning och eventuella åtgärder som har vidtagits i ärendet återkallas. Dessa situationer kan bedömas vara uppenbart sällsynta.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om tingsrättens sammansättning och om behandlingen av ärenden vid sammanträde. Enligt momentet är tingsrätten domförelse med ordföranden ensam. I 17 § i tingsrättslagen (581/1993) finns det en bestämmelse om tingsnotariens befogenheter. Enligt paragrafens 1 mom. 2 punkt får tingsnotarien utan särskilt förordnande efter att ha tjänstgjort som tingsnotarie i två månader bl.a. fungera som ordförande i tingsrätten vid sammanträden med en domare i brottmål, om det inte för något av de enskilda brott som avses i åtalet under de omständigheter som anges där föreskrivs annat eller strängare straff än böter eller fängelse i högst två år och svaranden inte har häktats, meddelats reseförbud eller avstängts från tjänsteutövning för något av de brott som avses i åtalet. I dessa fall får dock inte annat eller strängare straff än böter dömas ut. I punkten avses handläggning av åtalsärenden, och den kan således inte tillämpas på behandlingen av ärenden som gäller överföring av förundersökning eller lagförelse. En tingsnotarie får alltså inte behandla ett i 2 mom. avsett ärende som gäller överklagande. Dessutom får en tingsnotarie enligt 17 § 3 mom. i tingsrättslagen inte förordnas att ensam eller såsom ordförande för tingsrätten behandla mål eller ärenden som på grund av sin art eller sin omfattning ska anses vara svåra att avgöra. Behandlingen av de ärenden som avses här kan anses vara av sådan art att en tingsrättsnotarie inte kan avgöra dem.

Vidare sägs det i 2 mom. att ett ärende ska behandlas vid sammanträde, om tingsrätten anser att utredningen av ärendet eller en del av det kräver det. Ett ärende ska också behandlas vid sammanträde om ändringssökanden yrkar på det. Enligt momentet ska ett ärende således alltid behandlas vid sammanträde när ändringssökanden yrkar på det. Detta ska anses ändamålsenligt med tanke på ändringssökandens rättsskydd, eftersom tingsrättens beslut inte får överklagas genom besvär, enligt det som sägs nedan. Vid förfarandet med ändringssökande handlar det om att föra beslutet om att överföra en förundersökning eller lagförelse till tingsrätten och t.ex. inte om att handlägga själva brottmålet.

Enligt 3 mom. ska i fråga om behandlingen av ärendet tillämpas bestämmelserna om rättegång i brottmål.

I 4 mom. föreskrivs det om ett förbud mot att överklaga tingsrättens beslut. I momentet sägs det att ett beslut som tingsrätten har fattat enligt 1 mom. inte får överklagas genom besvär. Syftet med bestämmelsen är att ett ärende som gäller överföring av ett brottmål ska kunna avgöras så snabbt som möjligt genom ett lagakraftvunnet beslut, av de orsaker som anges ovan. Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Den rättighet som förutsätts i grundlagen kan anses bli tillgodosedd genom bestämmelsen i 1 mom. Man bör dessutom notera att parterna i ett brottmål utöver den rätt att söka ändring som föreskrivs i paragrafen även har tillgång till extraordinära rättsmedel. Av betydelse med tanke på det i momentet föreslagna förbudet mot ändringssökande är också parternas rätt att bli hörda, som tryggas i 16 §, med vissa begränsade undantag. I lagens 11 och 14 § föreskrivs det om de myndigheter som är behöriga att fatta beslut om att överföra en förundersökning eller lagföring. Beslut om att överföra en förundersökning från Finland till en annan medlemsstat fattas av åklagaren. Åklagarens medverkan krävs också när en förundersökning ska överföras från en annan medlemsstat till Finland. I dessa fall krävs åklagarens samtycke till överföringen. Åklagaren fattar i båda fallen beslut om att överföra lagföring. Det ursprungliga beslutet om att överföra ett brottmål fattas således av eller med samtycke av en rättslig myndighet.

I 5 mom. föreskrivs det att ett beslut får verkställas trots att det har överklagats. Enligt momentet får ett beslut om överföring av en förundersökning eller lagföring verkställas trots att det överklagats enligt paragrafen, om inte den tingsrätt som handlägger ärendet bestämmer något annat. Genom bestämmelsen främjar man att ärendet framskrider snabbt. En motsvarande bestämmelse finns bl.a. i genomförandelagen för den europeiska bevisinhämtningsordern (10 §), EUbötesverkställighetslagen (11 §) och Eufrysningsslagen (16 §).

20 §. Ikraftträdande. I paragrafen föreskrivs om lagens ikraftträdande. Meningen är att lagen ska träda i kraft den 15 juni 2012, då medlemsstaterna enligt artikel 16.1 i rambe-

slutet senast ska ha vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i rambeslutet. För att lagen ska kunna tillämpas förutsätts det dock att den eller de andra berörda medlemsstaterna har genomfört och börjat tillämpa rambeslutet. För tydlighetens skull fogas till paragrafens 2 mom. en bestämmelse om att lagen kan tillämpas i förhållande till sådana medlemsstater som har genomfört rambeslutet.

Eftersom ett misstänkt brott som är föremål för ett sådant förfarande som avses i lagen kan ha begåtts redan före det att lagen trätt i kraft, ska lagen även kunna tillämpas på förebyggande och lösning av jurisdiktionstvister som gäller brott som misstänks ha begåtts före lagens ikraftträdande. Likaså ska förundersökning och lagföring som gäller sådana brott kunna överföras mellan Finland och de övriga medlemsstaterna.

2 Underrättelser och förklaringar på grundval av rambeslutet

Meningen är att Finland i samband med att man underrättar rådets generalsekretariat om att skyldigheterna enligt rambeslutet har införlivats med den nationella lagstiftningen ska lämna de underrättelser om de behöriga myndigheterna som avses i artikel 4.2 och 4.3 i rambeslutet. Underrättelserna ska innehålla information om de myndigheter som avses i lagens 3 §. Enligt den underrättelse som ska lämnas är i Finland den åklagare som har förordnats i brottmålet i fråga eller undersökningsledaren i målet behörig när det gäller det förfarande som avses i rambeslutet. I underrättelsen konstateras det dessutom att om ingen åklagare har förordnats i brottmålet och det inte finns någon undersökningsledare i målet, är riksåklagarämbetet och centralkriminalpolisen behöriga att fullgöra de uppgifter som avses i rambeslutet. I underrättelsen kommer man också att nämna riksåklagarämbetets och centralkriminalpolisens bistående roll enligt 3 § 3 mom.

Finland kommer dessutom att ge en förklaring enligt artikel 14.1 i rambeslutet om de språk som i Finland får användas i förfarandet enligt rambeslutet. Förklaringen kommer att motsvara bestämmelserna i 15 §. Finland kommer att meddela att utöver finska och svenska får även engelska användas i förfarandet enligt rambeslutet. När Finland är den mottagande staten ska en begäran om kontakt enligt rambeslutet således framställas på

finska, svenska eller engelska. I förklaringen kommer det också att konstateras att Finland även får godkänna att kontakterna sker på något annat språk, om det inte annars finns några hinder för att det språket används.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft när tiden för genomförandet av rambeslutet löper ut, dvs. den 15 juni 2012. För att lagens ska kunna tillämpas förutsätts det dock att även en eller flera berörda medlemsstater har genomfört och börjat tillämpa rambeslutet, så som sägs ovan.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 9 § 3 mom. i grundlagen får finska medborgare inte mot sin vilja utlämnas eller föras till ett annat land. Genom lag kan det dock föreskrivas att finska medborgare får utlämnas eller föras till ett land där deras mänskliga rättigheter och rättssäkerhet kan garanteras, bl.a. när åtgärden vidtas med anledning av brott. I denna proposition föreslås det inga bestämmelser om utlämning av misstänkta eller åtalade personer, utan utlämningen ska bestämmas enligt den gällande lagstiftningen. Propositionen är således inte problematisk med tanke på paragrafen i grundlagen.

Syftet med rambeslutet och den föreslagna lagen är att få information av en annan medlemsstat om huruvida det pågår ett parallellt förfarande som avser samma person och samma sakförhållanden i den medlemsstaten. Rambeslutet förutsätter att den begäran

om kontakt som framställs vid eventuella jurisdiktionstvister ska innehålla bl.a. namnet på den som är misstänkt eller åtalad för brott och på eventuella målsägande samt övriga identifieringsuppgifter för dessa personer. Med tanke på den föreslagna lagens 4 § 2 mom., som innehåller en bestämmelse om lämnande av de uppgifter som förutsätts i rambeslutet, är således grundlagens 10 § 1 mom. av betydelse. Enligt det momentet utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. I en situation där en begäran om kontakt framställs hos den behöriga myndigheten i Finland för att fastställa en eventuell jurisdiktionstvist, får Finland tillsammans med den begäran som överlämnas de uppgifter som förutsätts i rambeslutet, bl.a. den misstänkta eller åtalade persons personuppgifter. Sådana uppgifter registreras dock inte i Finland, utan syftet med de uppgifter som fås av den andra medlemsstaten är att individualisera den person som den brottsmisstanke eller lagföring som avses i begäran om kontakt gäller. På grundval av det är propositionen inte problematisk med tanke på grundlagens 10 § 1 mom.

Viktiga bestämmelser i den föreslagna lagen med tanke på det krav på rättsskydd och en god förvaltning som föreskrivs i grundlagens 21 § är bestämmelserna om hörande av en part, rätt till biträde och ändringssökande.

Lagförslaget innehåller inte några bestämmelser som skulle vara problematiska från grundlagssynpunkt. Förslaget kan således behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde och förhållandet till annan lagstiftning

I denna lag föreskrivs om samarbete mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen, nedan *medlemsstat*, för att förebygga och lösa tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden. I lagen föreskrivs dessutom om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna. Utöver bestämmelserna i denna lag gäller det som föreskrivs särskilt och det som anges i internationella förpliktelser som är bindande för Finland.

2 §

Parallella förfaranden

Med *parallella förfaranden* avses straffrättsliga förfaranden, inbegripet både fasen före rättegången och själva rättegången, som pågår i två eller flera medlemsstater mot samma misstänkta eller åtalade person och som helt eller delvis grundar sig på samma sakförhållanden.

2 kap.

Informationsutbyte och direkt samråd

3 §

Behöriga myndigheter

Behörig att fullgöra de uppgifter som avses i detta kapitel är i Finland den åklagare som har förordnats i brottmålet i fråga eller undersökningsledaren i målet. Åklagaren ska underrätta den behöriga undersökningsledaren när åklagaren har tagit emot eller framställt en begäran om kontakt. Undersökningsledaren ska lämna den behöriga åklagaren en motsvarande underrättelse.

Om ingen åklagare har förordnats i brottmålet och det inte finns någon undersökningsledare i målet, är Riksåklagarämbetet och centralkriminalpolisen behöriga att fullgöra de uppgifter som föreskrivs i detta kapitel. Riksåklagarämbetet ska underrätta centralkriminalpolisen när ämbetet har tagit emot en begäran om kontakt. Centralkriminalpolisen ska lämna riksåklagarämbetet en motsvarande underrättelse.

Riksåklagarämbetet och centralkriminalpolisen ska bistå den behöriga myndigheten vid de kontakter som avses i detta kapitel. Riksåklagarämbetet och centralkriminalpolisen ska dessutom bistå de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat för att den myndighet som avses i 1 mom. ska kunna kontakta.

4 §

Skyldighet att kontakta och innehållet i en begäran om kontakt

Om den behöriga myndigheten har grundad anledning att anta att ett parallellt förfarande pågår i någon annan medlemsstat, ska den kontakta den behöriga myndigheten i den medlemsstaten för att bekräfta att ett parallellt förfarande pågår, i syfte att inleda samråd enligt 8 §. Samrådet kan inledas utan något kontaktförfarande, om den behöriga myndigheten redan på något annat sätt har blivit informerad om att det pågår ett parallellt förfarande.

En begäran om kontakt ska innehålla

- 1) den behöriga myndighetens kontaktuppgifter,
- 2) en beskrivning av sakförhållandena och omständigheterna i fråga om det straffrättsliga förfarande som begäran gäller,
- 3) namnet på den som är misstänkt eller åtalad för brott och på eventuella målsägande samt övriga identifieringsuppgifter för dessa personer,
- 4) uppgift om i vilken fas det straffrättsliga förfarandet befinner sig,
- 5) uppgift om huruvida den misstänkte eller åtalade är anhållen eller häktad,
- 6) eventuell annan behövlig information.

5 §

Skyldighet att svara på en begäran om kontakt och innehållet i svaret

Den behöriga myndigheten ska svara på en begäran om kontakt som har översänts av en behörig myndighet i en annan medlemsstat.

Om den myndighet som begäran om kontakt har översänts till inte är den behöriga myndigheten, ska den vidarebefordra begäran till den behöriga myndigheten utan dröjsmål och underrätta den behöriga myndighet i den andra medlemsstaten som har översänt begäran om att begäran har överförts.

I svaret på begäran om kontakt ska den behöriga myndigheten meddela huruvida det pågår parallella förfaranden i Finland. Om det pågår parallella förfaranden, ska myndigheten dessutom meddela sina kontaktuppgifter och uppgi i vilken fas det straffrättsliga förfarandet befinner sig eller att målet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. I sitt svar kan myndigheten även lämna annan relevant information.

6 §

Tidsfristen för att lämna ett svar

Den behöriga myndigheten ska i enlighet med 5 § svara på en begäran om kontakt som har översänts av en behörig myndighet i en annan medlemsstat inom den tidsfrist som angetts av denna myndighet. Om den behöriga myndigheten inte kan svara på begäran inom den utsatta tiden, ska den utan dröjsmål informera den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten om skälen för detta och ange inom vilken tidsfrist den kommer att svara på begäran.

Om den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten inte har angett någon tidsfrist för svaret, ska begäran om kontakt besvaras utan dröjsmål.

Om den misstänkte eller åtalade som begäran om kontakt avser är häktad, ska begäran besvaras skyndsamt.

7 §

Kommunikationssätt

I de situationer som avses i 4 och 5 § ska den behöriga myndigheten kommunicera skriftligt eller elektroniskt eller annars på ett sådant sätt att en skriftlig dokumentation kan erhållas.

8 §

Samrådsskyldighet

Om det pågår parallella förfaranden i en annan medlemsstat, ska den behöriga myndigheten inleda samråd med den behöriga myndigheten i den medlemsstaten för att överföra förundersökningen eller lagföringen från medlemsstaten till Finland eller omvänt eller för att ordna det straffrättsliga förfarandet på något annat ändamålsenligt sätt. Bestämmelser om förutsättningarna för överföringen finns i 3 och 4 kap.

Så länge samrådet pågår ska den behöriga myndigheten underrätta den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten om viktiga åtgärder som har vidtagits i det pågående straffrättsliga förfarandet.

Så länge samrådet pågår ska den behöriga myndigheten dessutom lämna den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten den information som denna begärt, om det inte äventyrar den nationella säkerheten eller enskilda personers säkerhet.

9 §

Förfarande för att nå samförstånd

Om de behöriga myndigheterna inte i ett samråd enligt 8 § har kunnat nå samförstånd om överföring av ett straffrättsligt förfarande, ska den behöriga myndigheten vid behov hänskjuta ärendet till Eurojustenheten. En förutsättning för detta är att enheten är behörig att handlägga brottet i fråga.

Om det under ett samråd enligt 8 § har nåtts samförstånd om att överföra ett straffrättsligt förfarande till Finland, ska den behöriga myndigheten informera de andra berörda medlemsstaternas behöriga myndigheter om resultatet av förfarandet.

3 kap.

Överföring av en förundersökning eller lagföring från en annan medlemsstat till Finland

10 §

Förutsättningar för överföring till Finland

Förundersökningen eller lagföringen i fråga om en person som är misstänkt eller åtalad för brott i en annan medlemsstat får överföras till Finland, om de villkor i strafflagens (39/1889) 1 kap. som gäller tillämpningen av finsk straffrätt är uppfyllda och det med hänsyn till ärendets anknytning till olika medlemsstater, den bevisning som ska läggas fram, kostnaderna för rättegången och övriga omständigheter kan anses ändamålsenligt att förundersökningen eller lagföringen överförs. En förutsättning för överföringen är dessutom att man har nått samförstånd om den i det samrådsförfarande som avses i 2 kap.

11 §

Behöriga myndigheter

Undersökningsledaren fattar efter åklagarens samtycke beslut om att överföra en förundersökning till Finland. Om det krävs ett sådant åtalsförordnande av riksåklagaren som avses i 1 kap. 12 § i strafflagen för att brottet ska kunna utredas i Finland, fattas beslutet av åklagaren.

Åklagaren fattar beslut om att överföra lagföring till Finland.

12 §

Lagstiftning som ska tillämpas på det fortsatta förfarandet

När en förundersökning eller lagföring har överförts till Finland i enlighet med detta kapitel, tillämpas på förfarandet vad som föreskrivs i förundersökningslagen (449/1987) och på annat ställe i lag.

4 kap.

Överföring av en förundersökning eller lagföring från Finland till en annan medlemsstat

13 §

Förutsättningar för överföring till en annan medlemsstat

Förundersökningen eller lagföringen i fråga om en person som är misstänkt eller åtalad för brott får överföras från Finland till en annan medlemsstat, om överföringen kan anses ändamålsenlig med hänsyn till ärendets anknytning till olika medlemsstater, den bevisning som ska läggas fram, kostnaderna för rättegången och övriga omständigheter. En förutsättning för överföringen är dessutom att man har nått samförstånd om den i det samrådsförfarande som avses i 2 kap. Bestämmelser om överföring av anmälningar om brott utfärdas särskilt.

14 §

Behöriga myndigheter

Beslut om att överföra en förundersökning till en annan medlemsstat fattas av åklagaren på förslag av undersökningsledaren. Åklagaren fattar beslut om att överföra lagföring.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

15 §

Språk

I de kontakter med en annan medlemsstat som avses i 4 och 5 § ska ett språk som godtas av den medlemsstaten användas. I kon-

takterna med Finland ska den behöriga myndigheten godta kontakter på finska, svenska eller engelska. Den behöriga myndigheten får även godkänna att kontakterna sker på något annat språk, om det inte annars finns några hinder för att det språket används.

I de situationer som avses i 8 § ska den behöriga myndigheten använda det språk som man har enats om med den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten.

Den som är part i brottmålet har rätt att få information om beslutet om att överföra förundersökningen eller lagföringen på ett språk som han eller hon förstår. Den myndighet som har fattat beslutet ska se till att beslutet om att överföra förundersökningen eller lagföringen vid behov översätts till ett språk som parten förstår.

16 §

Hörande av parten

När en förundersökning eller lagföring överförs från Finland till en annan medlemsstat ska den som är part i brottmålet ges tillfälle att bli hörd innan beslutet om överföring fattas. Parten behöver inte höras, om detta skulle medföra betydande dröjsmål med beaktande av målets art och hörandet sannolikt inte skulle ha någon avgörande betydelse vid prövningen av förutsättningarna för överföringen av förundersökningen eller lagföringen.

När en förundersökning eller lagföring överförs från en annan medlemsstat till Finland ska den som är part i brottmålet ges tillfälle att bli hörd innan beslutet om överföring fattas, om det finns särskilda skäl för hörande.

17 §

Rätt till biträde

Den som är part i brottmålet har rätt att anlita ett biträde i ett förfarande enligt 3 och 4 kap. På biträdande av en part i ett förfarande enligt 3 och 4 kap. tillämpas 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

18 §

Beslut och delgivning av beslut

Ett beslut om att överföra en förundersökning eller lagföring ska motiveras, och till beslutet ska fogas anvisningar om hur beslutet får överklagas. I beslutet ska dessutom specificeras den tingsrätt enligt 4 kap. i lagen om rättegång i brottmål hos vilken besvär som avses i 19 § 1 mom. ska anföras i fallet i fråga. Beslutet ska delges den som är part i brottmålet per post under den adress som parten har uppgett eller som annars är känd, om inte beslutet har delgivits på något annat sätt. En part anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter att det postades. I beslutet ska antecknas vilken dag det postades.

19 §

Ändringssökande

Den som är part i brottmålet får föra ett beslut om att överföra förundersökningen eller lagföringen från en annan medlemsstat till Finland eller från Finland till en annan medlemsstat till tingsrätten. Besvär ska anföras inom fjorton dagar från det att parten fick del av beslutet. Tingsrätten ska ta ärendet till behandling utan dröjsmål.

Tingsrätten är domför med ordföranden ensam. Ett ärende ska behandlas vid sammanträde, om tingsrätten anser att utredningen av ärendet eller en del av det kräver behandling vid sammanträde eller om ändringssökanden yrkar på det.

På behandlingen av ärendet tillämpas det som föreskrivs om rättegång i brottmål.

Ett beslut som tingsrätten har fattat enligt 1 mom. får inte överklagas genom besvär.

Ett beslut om överföring av en förundersökning eller lagföring får verkställas trots att det överklagats enligt denna paragraf, om inte den tingsrätt som behandlar ärendet bestämmer något annat.

20 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen ska tillämpas i förhållande till sådana medlemsstater som har genomfört rådets rambeslut 2009/948/RIF om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden.

Helsingfors den 29 mars 2012

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Justitieminister *Anna-Maja Henriksson*